

Sava Kranj

industrija
gumijevih
usnjenih
in kemičnih
izdelkov

ŠTEVILKA: 10 • LETO: XX

20. MAJ 1980

TRULJ

Prenihalo je biti veliko srce

BEOGRAD, 4. maja (Tanjug) — Danes ob 18. uri sta predsedstvo CK ZKJ v imenu centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije in predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije sprejeli ob smrti predsednika republike in predsednika Zveze komunistov Jugoslavije Josipa Broza Tita naslednji razglas!

Delavskemu razredu, delovnim ljudem in občanom, narodom in narodnostim Socialistične federativne republike Jugoslavije!

Umrl je tovariš Tito. Dne 4. maja 1980 ob 15.05 je v Ljubljani nehalo biti veliko srce predsednika naše Socialistične federativne republike Jugoslavije in predsednika predsedstva SFRJ, predsednika Zveze komunistov Jugoslavije, maršala Jugoslavije in vrhovnega komandanta oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita.

Težka bolečina in globoka žalost pretresata delavski razred, narode in narodnosti naše domovine, slehernega našega človeka, delavca, vojaka in bojnega tovariša, kmeta, izobraženca, slehernega ustvarjalca, ponirja in mladince, mladinko in mater.

Vse svoje življenje je bil Tito borec za interese in zgodovinske cilje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, za najplemenitejše ideale in težnje naših narodov in narodnosti. Tito je naš najljubši tovariš. Sedem desetletij je gorel v revolucionarnem delavskem gibanju. Šest desetletij je krepil vrste jugoslovanskih komunistov. Več kakor štiri desetletja je najdostojneje izpolnjeval najodgovornejšo dolžnost v naši partiji. Bil je ju-

naški vodja v velikem narodnoosvobodilnem boju in v socialistični revoluciji. Tri desetletja in pol je bil na čelu naše socialistične države, popeljal je našo deželo in naš boj za novo človeško družbo v svetovno zgodovino, pri čemer se je tudi sam izkazal in potrdil kot naša največja zgodovinska osebnost.

V najbolj usodnih obdobjih našega obstoja in razvoja je Tito pogumno in dostojno nosil proletarsko zastavo naše revolucije, nenehno in dosledno povezan z usodo ljudstva in človeka. Bojeval se je z vsem svojim življenjem in delom, živel z žarom in humanizmom velikega revolucionarnega bojevnika in ljudskega voditelja.

Tito ni bil samo vizionar, kritik in razlagalec sveta. Spoznaval je objektivne pogoje in zakonitosti družbenih gibanj, spreminjal velike ideale in misli v akcijo milijonskih ljudskih množic, ki so z njim na čelu izpeljale epohalne napredne družbene preobrazbe.

Njegovo revolucionarno delo bo za vse čase zapisano v zgodovini narodov in narodnosti Jugoslavije in v zgodovini svobodoljubnega človeštva.

V najtežjih razmerah stare Jugoslavije, preganjan in zapiran je bil Tito zgled neomajnega revolucionarja. Preživel je vse težave rasti naše partije. Organiziral je partijske vrste in množične organizacije, vodil stavke, politične boje in akcije. Bojeval se je proti sektaštvu, frakcionizmu in oportunističnemu. Usposabljal je komuniste za delo v množicah. Posebno skrb je namenjal mladini in delu Komunistične mladine Jugoslavije. Vedel je, da našega delavskega gibanja ni mogoče voditi od zunaj niti iz kateregakoli mednarodnega centra. Prepričan je bil, da lahko samo samostojna in enotna partija izpolni svoje dolžnosti do svojega delavskega razreda in svojega ljudstva. Uspel je reorganizirati, okrepiti in mobilizirati maloštevilno partijo v času prodirajočega fašizma in opozoril, da se lahko samo partija, ki je globoko zakoreninjena v množicah in skupaj z njimi bojuje za socialistične ideale. Komunisti Jugoslavije so stopali po Titovi poti in si

pridobivali zaupanje ljudstva s tem, da so ostali v prvih vrstah borcev proti reakcionarnemu hegemonističnemu režimu stare Jugoslavije in proti fašizmu.

Ko je fašistični imperializem postal neposredna nevarnost, ko je bila naša domovina zasužnjena, ko je šlo ne samo za usodo Jugoslavije, ampak tudi za prihodnost človeštva, tovariš Tito ni niti za trenutek omahoval. Pod njegovim vodstvom je centralni komite Komunistične partije Jugoslavije popeljal narode in narodnosti naše dežele v boj proti premočnemu in do zob oboroženemu sovražniku. Naša partija se je kot razredna in nacionalna sila tudi v tem boju poistovetila s težnjami in z interesi ljudstva in bila pripravljena, da v teh najtežjih trenutkih do konca deli usodo z njim.

Medtem ko je bila vsa Evropa zasužnjena, fašizem pa na vrhu svoje moči, ko so armade Hitlerjeve Nemčije prodirale vse globlje na vzhod, je narodnoosvobodilna vojska s Titom na čelu ustvarila svobodno ozemlje sredi zasužnjene Evrope. Narodnoosvobodilna vojska in partizanski odredi Jugoslavije so vezali več deset

fašističnih divizij in s svojim bojem postali močan sestavni del splošne fronte protifašističnih zaveznških sil.

V tem boju je zrasla naša slavna narodnoosvobodilna vojska, ki je v sklepnih operacijah za osvoboditev naše dežele štela 800.000 borcev. Svet je občudoval dejanja Titove prekaljene armade, spraševal se je, kako je bilo mogoče, da je nekaj deset tisoč komunistov in revolucionarne mladine popeljalo tako široke množice jugoslovanskih narodov v njihovo največjo zgodovinsko bitko.

Naša partija in tovariš Tito sta od vsega začetka dala temu boju značaj narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Tovariš Tito je vedel, da je za takšen boj in zmago potrebna široka fronta ljudskih množic.

Narodnoosvobodilni odbori na osvobojenem ozemlju in Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije so postavili temelje nove Jugoslavije. Do končnega formiranja demokratične ljudske federativne skupnosti je prišlo na drugem zasedanju Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije v Jajcu. Narodi Jugoslavije so v osvo-

bodilnem boju odločno vzeli svojo usodo v svoje roke. Brez njihove udeležbe ni bilo več mogoče delati nobenih načrtov o njihovi prihodnosti.

V narodnoosvobodilni vojni so se vsi naši narodi in narodnosti bojevali za svojo nacionalno osvoboditev in za novo Jugoslavijo, za svobodno skupnost bratskih in enakopravnih narodov in narodnosti. Sedanja in prihodnji rodovi ne bodo pozabili, da sta bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti oporočna zaveza naše revolucije in tovariša Tita. Bojeval se je proti politiki nacionalnega zatiranja v nekdanji Jugoslaviji. Postavljal se je po robu poskusom za razbitje države. Vselej je bil trdno prepričan, da lahko naši narodi in narodnosti ohranijo svoj obstoj in neodvisnost, da lahko svobodno in nemoteno gradijo socialistične samoupravne odnose samo tedaj, če se oprejo na socialistično skupnost, solidarnost in vzajemnost. Tovariš Tito je poudarjal, da je naš skupen življenjski interes varovati in utrjevati enotnost in graditi Socialistično federativno republiko Jugoslavijo kot skupnost enakopravnih narodov in narodnosti. Vedel je, da nam to nalagajo usodna povezanost, medsebojna zgodovinska sorodnost, stoletni boj proti tujim zavojevalcem, spoznanje, da mora biti vsakdo gospodar v svoji hiši. Vodila so ga marksistična načela neločljive povezanosti razrednega in nacionalnega. Neomajno se je bojeval proti nacionalizmu in šovinizmu, nestrpnosti, dominaciji in hegemoniji enega naroda nad drugim. Nastopal je proti vsem pojavom unitarizma in separatizma.

Naša trdna socialistična skupnost je bila ustvarjena v boju in revoluciji in je trajno poročstvo naše prihodnosti. Usodni pomen bratstva in enotnosti je Tito vselej poudarjal kot največjo revolucionarno pridobitev, ki jo je treba varovati kot zenico svojega očesa.

Tovariš Tito je vrhovni komandant in tvorec armade, ustvarjene v boju in z velikanskimi človeškimi žrtvami. Začel je narodnoosvobodilni boj, ko ni imel niti orožja niti vojaških šol niti zaledja niti tovarn. Zato pa so obstajali jasna usmeritev komunistične partije, trdna volja in odločnost, patriotizem širokih ljudskih množic, da ne sprejmejo okupacije, suženjstva in razkosanja naše domovine.

Tito je tvorec strategije in taktike naših oboroženih sil, vodja, inspirator in neposredni voditelj vseh njenih bitk in zmag. S tem, da je združil svobodoljubne težnje in revolucionarna hotenja ljudskih množic, je Tito v narodnoos-

vobodilni vojni ustvaril koncept in doktrino vseljudske revolucionarne obrambne vojne v kateri je sleherni občan vojak in sleherni vojak občan. Pod Titovim neposrednim vodstvom so naše oborožene sile postale v povojnem obdobju del socialističnega samoupravljanja in zanesljiv porok in varuh svobode ter nedotakljivosti Socialistične federativne republike Jugoslavije. Tito je postavil temelje in smeri razvoja splošne ljudske obrambe in vojaške znanosti, v katere temelju je njegova misel — »tujega nočemo, svojega ne damo«.

Iz takšnega revolucionarnega izkustva je bila uresničena Marxova zamisel o oboroženem ljudstvu, po kateri sta bojna pripravljenost oboroženih sil in homogenost njihovih vrst poročstvo naše svobode in neodvisnosti, ohranitve bratstva in enotnosti, enakopravnosti naših narodov in narodnosti ter nemotene razvoja našega socialističnega samoupravljanja.

Tovariš Tito je iskal globljo in bolj vsestransko bistvo in resnico o socialistični družbi. Veroval je v ustvarjalno moč delavskega razreda in delovnih ljudi. Prepričan je bil, da mora biti socializem v prid delovnega človeka, njegovo delo, da mora imeti v državi delavskega razreda odločilno vlogo razred sam, ne pa nekdo drug v njegovem imenu.

Ves naš boj se je opiral na široke ljudske sloje in iz njih črpal svojo moč, iz njega je vzniknila Ljudska fronta kot delo najširšega zbiranja vseh tistih, ki so jim pri srcu pridobitve naše neuvrščene socialistične samoupravne skupnosti bratskih narodov in narodnosti. Iz takšne zamisli in izkušnje v narodnoosvobodilni vojni ter na podlagi ustvarjalne uporabe marksizma se je rodilo socialistično samoupravljanje. Tovariš Tito se je stalno zavzemal, da samoupravno organizirani delovni ljudje upravljajo s sredstvi in pogoji dela, s tokovi družbene reprodukcije in prek delegatskega sistema z vso družbo. Spomnimo se besed tovariša Tita, da »tovarne delavcem, zemlja kmetom« ni abstraktno propagandistično geslo, marveč celoten program socialističnih odnosov.

S tovarišem Titom smo pridobili tridesetletne samoupravljalne izkušnje. Naša praksa je pokazala, da je socialistično samoupravljanje spodbudilo procese ukinjanja vseh oblik razredne vladavine, osvobajanje dela in popolno uveljavitev človekove osebnosti. Spodbudilo je ustvarjalnost in pobudo ljudstva ter omogočilo hiter družbenoekonomski in kulturni razvoj naše skupnosti, pospešilo je širjenje socialistične demokracije in

premagovanje birokratsko-etatističnih odnosov na vseh področjih družbenega življenja. Socialistično samoupravljanje je postalo nenadomestljiva pridobitev našega delavskega razreda, naših narodov in narodnosti, temelj nadaljnje graditve socialistične družbe. Ravnamo se po Titovih besedah, da mora naša revolucija ostati neomajna v temeljnih opredelitvah, humana v prizadevanjih, da stalno širi človekove svoboščine, ter nemiroljiva do tistih, ki bi želeli ogroziti njene pridobitve in preusmeriti njene tokove.

Socialistično samoupravljanje zahteva hkrati tudi veliko odgovornost, solidarnost, globok smisel za skupnost, uveljavljanje in razvijanje kolektivnega dela in odgovornosti. To je eno izmed zadnjih sporočil, ki nam ga je zapustil tovariš Tito.

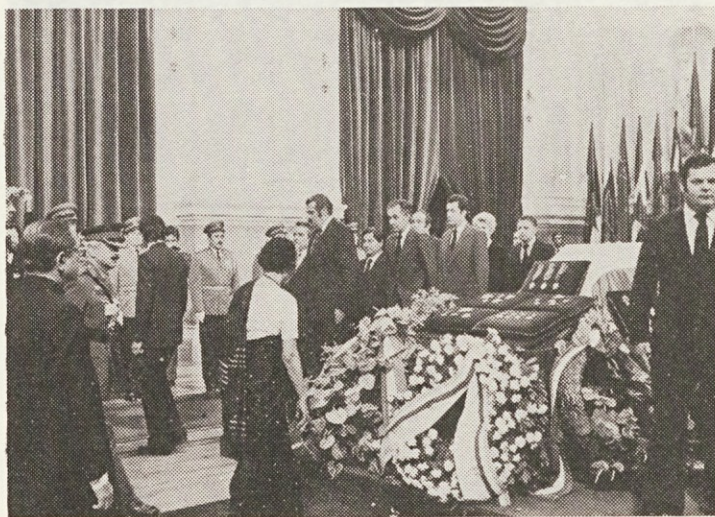
Zunanja politika Titove Jugoslavije je sestavni del najnaprednejših političnih opredelitev sodobnega sveta. Tovariš Tito se ni nikoli umikal pred pritiski in kakršnimkoli mednarodnim nasiljem, utemeljenim na pravici močnejšega. Jugoslavija se je vedno odločno bojevala proti imperializmu, nacionalnem zati-

ranju, dominaciji in hegemoniji vsakršne vrste.

Tito se je močno uprl delitvi sveta na bloke. Tito je eden izmed ustanoviteljev politike in gibanja neuvrščenosti. Miroljubni svet je sprejel politiko neuvrščenosti kot edino alternativo blokovski razdeljenosti in tekmovanju za interesna območja in vpliv. Tovariš Tito je imel vselej pred očmi, da je pot neuvrščenosti v miru najzanesljivejša podlaga za uspešen boj narodov in držav za nacionalno neodvisnost, samostojnost in splošni družbeni napredek v svetu.

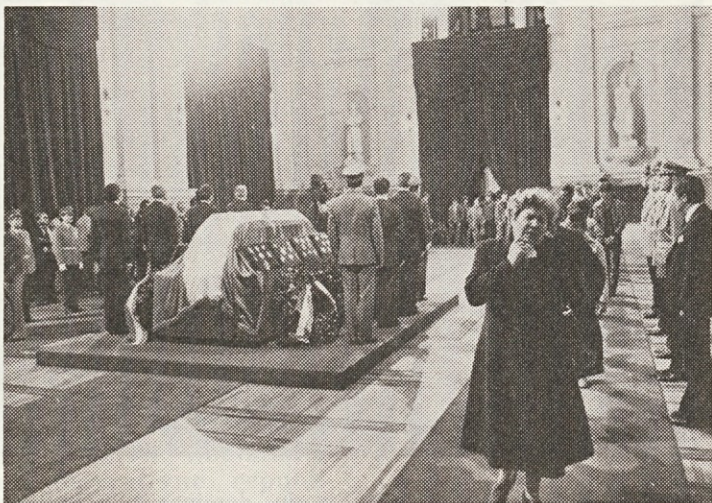
Tovariš Tito je izjemno veliko prispeval k mednarodni uveljavitvi socialistične Jugoslavije. Bil je vztrajen graditelj enakopravnih političnih in ekonomskih odnosov med narodi in državami. Po zaslugi njegovih prizadevanj ima Jugoslavija prijateljske odnose in razvito sodelovanje z narodi in državami na vseh celinah. Ugledni državniki so počastili Tita z imenom »državljan sveta«. Šefi držav in vlad neuvrščenih držav so na šestem vrhunskem sestanku v Havani v posebni resoluciji soglasno izrekli tovarišu Titu veliko zahvalo za njegovo dvajsetletno neutrudljivo delo

(Nadaljevanje na 4. strani)

Prenehalo je biti veliko srce

(Nadaljevanje s 3. strani)

pri uveljavljanju in razvijanju politike in gibanja neuvrščenosti. Tudi miroljubna mednarodna javnost je nenehno izražala priznanje tovarišu Titu za njegovo odločnost in doslednost pri razvijanju neuvrščenosti in varovanju njenih izvirnih načel.

Tito je postal simbol našega časa, časa nacionalne in človekove osvoboditve, ko vse bolj stopajo na svetovno prizorišče na novo osvobodjene in neodvisne države in narodi.

Tito je bil neomajen in zanesljiv prijatelj vseh narodov in osvobodilnih gibanj, ki so se bojevali za svojo nacionalno osvoboditev. Vselej smo dosledno dajali in še dajemo pomoč in podporo narodnoosvobodilnim in drugim naprednim gibanjem povsod po svetu, ker nas je tako navdihoval Tito.

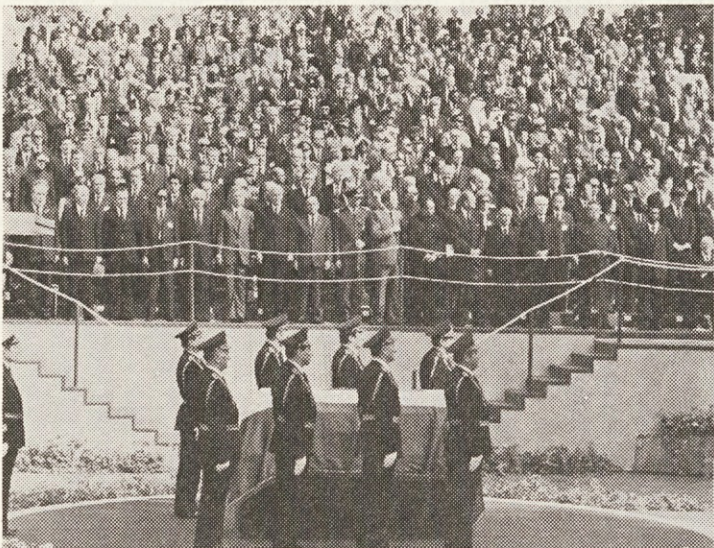
Jugoslavija bo tudi v prihodnje odločno stopala po tej Titovi poti.

Tovariš Tito je odločno branil pravice slehernega naroda in revolucionarnega gibanja do lastne, izvirne, neodvisne poti v socialistični graditvi. Odločno se je bojeval za to, da se politična usmeritev

sleherne partije oblikuje v skladu s svojimi nacionalnimi razmerami. Hkrati je poudarjal, da lahko internacionalistična solidarnost temelji samo na popolni enakopravnosti, neodvisnosti in samostojni odgovornosti sleherne partije svojemu delavskemu razredu in svojemu ljudstvu.

Tito je neomajno zahteval, naj odnosi med komunističnimi in delavskimi partijami in gibanji temeljijo na enakopravnosti, nevmešavanju, samostojnosti, odgovornosti sleherne partije pred svojim ljudstvom in pred svojim delavskim razredom. Socializem se lahko razvija kot svetovni proces samo, če se osvobodijo vse sile napredka in sprejmejo različne poti boja za socializem kot objektivne zakonitosti. To je bil Titov prispevek k mednarodnim odnosom ter krepitvi delavskega in naprednega gibanja v celoti.

Narodi in narodnosti
Jugoslavije,
Delavci, delovni ljudje
in občani,
Pripadniki oboroženih sil,
mladina!

V vsem, kar Jugoslavija danes je, s čimer se postavljamo, kar razvijamo in kar smo odločeni braniti z vsemi silami — je Titovo delo: socialistična federativna skupnost enakopravnih narodov in narodnosti, bratstvo in enotnost, socialitično samoupravljanje, neuvrščenost, naša neodvisnost, napredek in izgradnja naše domovine, trdnost naše armade, splošna ljudska obramba in družbena samozaščita. V vsem je revolucionarni in ustvarjalni Titov genij.

bilnostjo Zveze komunistov lahko zapolnimo velikansko praznino, ki je s smrtjo tovariša Tita ostala v naših vrstah!

Občani Jugoslavije!

Josip Broz Tito, delavski borec, vojak revolucije, sin ljudstva, občan sveta je v polni revolucionarni in človeški meri nosil v srcu delavski razred, ljudstvo in človeka.

V tem trenutku svečane tišine bijejo v naši domovini srca, ki jih je ljubil in ki ga ljubijo, trepetajo z njegovim zanosom in z njegovo občo človeško plemenitostjo.

Bil je hraber, neomajen, pravičen in človekoljuben. Vsi smo ponosni na Titov zgodovinski lik. Tito ni samo heroj osvobodilne vojne in graditelj socialistične izgradnje, je veliko več — simbol, navdih, zgled, ki spodbuja in hrabri. Tito je neusahljiv vir revolucionarnih navdihov.

Komunisti Jugoslavije!

Obveznost imamo do Tita, našega in njegovega dela, do narodov in narodnosti, delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov Jugoslavije, do naprednih ljudi in prijateljev po vsem svetu, do zgodovine. Samo z enotnostjo, okrepjenim kolektivnim delom, odgovornostjo in popolno mo-

Čast je pripadati revoluciji in času, v katerem je deloval tovariš Tito, pripadati skupnosti, ki smo jo skupaj ustvarjali na bojnem polju in jo gradili v miru. Čast je pripadati državi, ki jo je tako sijajno predstavljal. Čast in ponos je imeti v svoji zgodovini Tita.

Bilo je častno boriti se in živeti s Titom.

Današnji in prihodnji rodovi, polni hvaležnosti tovarišu Titu, bodo nadaljevali njegovo večno delo.

**Centralni komite
Zveze komunistov
Jugoslavije
Predsedstvo
Socialistične federativne
republike Jugoslavije**

Izrazi sočutja

V dneh žalovanja nismo sami. Z nami je ves svet. V Beograd se že od prvega trenutka stekajo številni izrazi sožalja.

Tudi v našo delovno organizacijo prihajajo številne sožalne brzojavke. Naši poslovni partnerji iz Italije, Avstrije, Cipra, Nemčije in Egipta nam sporočajo izraze globokega sočustvovanja. Poudarjajo, da je Titova smrt velika izguba za vse človeštvo; poudarjajo, da je tovariš Tito simbol miru, neodvisnosti in svobode.

Vodstvo in delavci Semperita so nam poslali naslednje sporočilo: »Ob smrti predsednika republike in predsednika Zveze komunistov Jugoslavije, maršala Tita, vas prosimo, da sprejmete in prenesete vsem sodelavcem naše iskreno sožalje.

Delo umrlega za dobrobit jugoslovanskih narodov, gospodarstva vaše dežele in za mir v svetu mu je zagotovilo pomembno mesto v zgodovini. Njegova smrt je izguba za vse, ki ljubijo mir.«

V nedeljo, 4. maja, ob 20.30 uri je bila v stari upravni stavbi žalna seja. Predstavniki družbenopolitičnih organizacij, najodgovornejši vodstveni in vodilni delavci, člani koordinacijskega komiteja za LO in DSZ so z enominutnim molkom počastili spomin na tovariša Josipa Broza Tita.

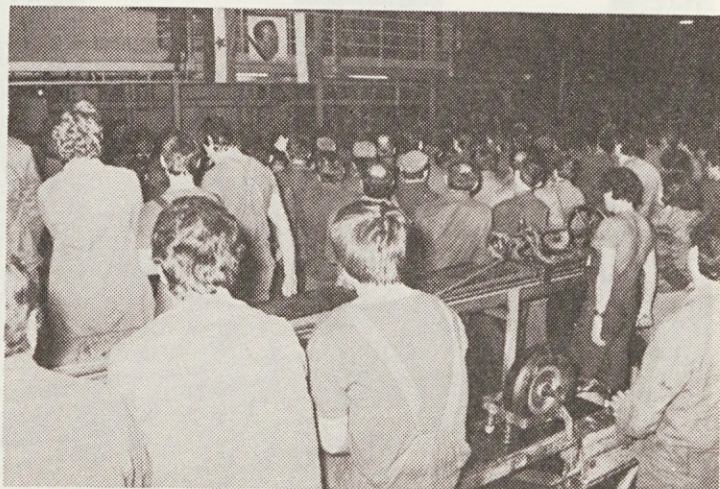
Sožalna brzojavka

Težko je z besedo izraziti žalost in bolečino, ki jo čutimo delavci kolektiva Sava Kranj ob smrti našega dragega predsednika – humanista, borca za mir, enakopravnost in bratstvo med narodi, tovariša Tita. Neizmerna je naša bolečina. Vse te mesece težke bolezni tovariša Tita smo si želeli, da bi mu vsa naša velika ljubezen do njega dala moč, da bi premagal bolezen. V vseh nas je živelo upanje, toda bolezen je bila močnejša. Za vse nas je izguba našega dragega tovariša Tita nenadomestljiva. Težka je bila preteklost naših narodov, težka je bila naša revolucija, toda dala nam je tovariša Tita. Revolucija in tovariš Tito sta nas naučila ljubiti našo domovino. Ko bomo govorili o naši revoluciji, ko bomo govorili o samoupravljanju, o naših delovnih uspehih, o naši partiji, bomo vedno govorili o Titu, o njegovem delu, o njegovih neumrljivih idejah. Naše delo, bratstvo in vzajemnost naših narodov nam je v teh težkih trenutkih velika uteha.

Delovni kolektiv Save, v katerem smo brat-sko združeni delavci iz vseh republik in pokra-jin Jugoslavije, smo trdno odločeni pod vodstvom Zveze komunistov nadaljevati Titovo pot.

Delavci Save Kranj

Kranj, dne 5. maja 1980

Tovariš Tito v Savi

26. avgust 1946

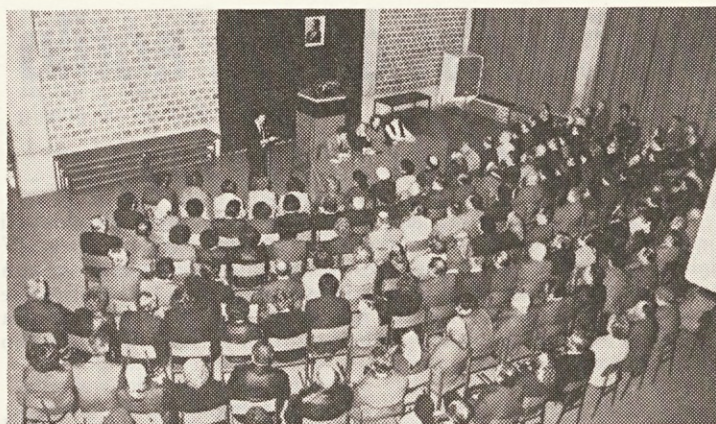
17. november 1964

12. november 1969

**Trdno smo odločeni
hoditi po tvoji poti,
tovariš Tito!**

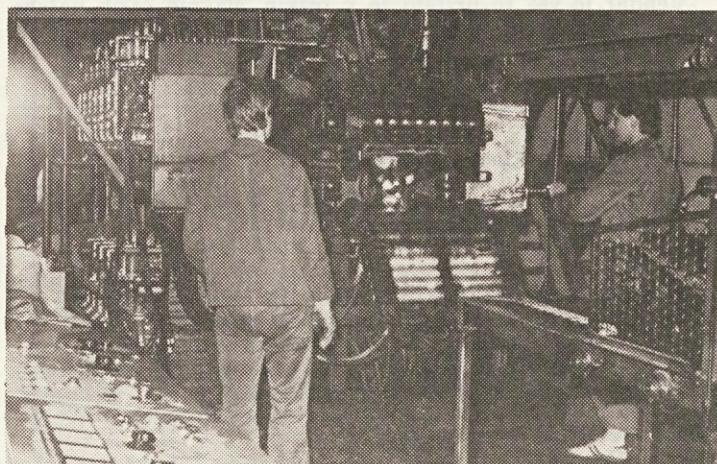
V ponedeljek, 5. in torek 6. maja, so bili v krajevnih skupnostih organizirani žalni zbori krajanov. V nemi tišini so se krajani poklonili spominu tovariša Tita.

Lazar Koliševski, predsednik predsedstva SFRJ

Na podlagi 6. odstavka 328. člena Ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije je predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije na seji 4. maja 1980 sprejelo sklep o prevzemu funkcije predsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. S prenehanjem funkcije predsednika republike prevzema funkcijo predsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije skladno z jugoslovansko Ustavo Lazar Koliševski, dosedanji podpredsednik predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. Sklep je začel veljati takoj.

Cvijetin Mijatović, podpredsednik predsedstva SFRJ

Na podlagi 327. člena Ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije je predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije na seji 4. maja 1980 sprejelo sklep o izvolitvi podpredsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. Za podpredsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije je izvoljen Cvijetin Mijatović, član predsedstva in socialistične republike Bosne in Hercegovine.

Svečanost ob 27. aprilu in 1. maju

V petek, 25. aprila, smo Savčani na krajši slovesnosti proslavili Dan osvobodilne fronte in 1. maj, praznik dela. V delovnih oblekah smo se udeležili krajšega kulturnega programa pred skladiščem surovin in sprejeli Zvezno štafeto mladosti, ki je potovala skozi Kranj. Proslavo in sprejem sta organizirala Zveza socialistične mladine naše delovne organizacije in Kulturno umetniško društvo Sava.

»Danes smo se zbrali, da tukaj — na tem mestu, na sredini naših delovnih prostorov proslavimo dva pomembna dneva: 27. april, dan, ko so se pred 39 leti zbrale vse tiste slovenske politične organizacije, ki se ne glede na svetovni nazor in pod vodstvom Komunistične partije uprejo zavojevalcem naše domovine in 1. maj, ko delavski razred in vsi delovni ljudje že 35. leto svobodni praznujejo praznik dela.

V tem času smo veliko naredili, marsikaj spremenili. Kdo, ki ima dober spomin, bi morda dejal, da vsega tega, kar imamo danes, niti slutiti nismo mogli.

Vendar je vse to brstelo že v težkih, slavnih časih našega narodnoosvobodilnega boja, naše revolucije,« je v uvodu dejal slavnostni govornik, ter nadaljeval:

Praznovanje 1. maja v krajevni skupnosti Čirče

V naši krajevni skupnosti, ki je ena najmlajših v občini Kranj, smo mednarodni delavski praznik — 1. maj svečano in delavno proslavili.

V sredo, 30. aprila ob 19. uri, je bila proslava ob prazniku dela, hkrati

smo otvorili športno balnišče in otroško igrišče v gozdčku poleg vasi.

Otvoritvi je sledilo tovariško srečanje, ki so ga pripravili taborniki iz naše krajevne skupnosti.

Ivan Petrič

»Številke o gospodarskem razvoju kažejo, da se je socialistično samoupravljanje potrdilo kot učinkovit ekonomski sistem. Delavski razred in delovni ljudje so sebi in svetu dokazali, da lahko upravljajo vse družbene zadeve in celoten zapleten gospodarski ustroj.

Kot v preteklosti, se tudi danes soočamo z nekaterimi težavami. Splošna in skupna poraba je prevelika, reproduktivna sposobnost gospodarstva premajhna, investicije so planirane preko meja zmognosti, zunanjetrgovinski primanjkljaj narašča in cene pretirano naraščajo. Skrbi nas tudi poslabšanje mednarodnega položaja. Nevarnost za svetovni mir se zopet povečuje.

To vpliva na varnost vsake, pa tudi naše države.

Vendar tudi tokrat ni vzroka za dvom ali malodušje. Vemo od kod smo krenili, obogatili smo z delom in izkušnjami, delavski razred Jugoslavije in s tem tudi Savčan ima danes jasno perspektivo za jutrišnji dan. Vemo kam gremo!

Vsak član kolektiva, od tistega, ki skladišči surovine, do tistega, ki naše izdelke prodaja kupcem ve, da je le njihovo delo in njihova oblast nad pridobivanjem in delitvijo dohodka prihodnost naše delovne organizacije.

Ko obeležujemo ta dva dneva, nas je doletela čast, da skupaj z mladimi sprejmemo Zvezno štafeto mladosti.

Ponosni smo na sadove skupnega dela delovnih ljudi, narodov in narodnosti Jugoslavije. Ponosni smo, ker svojih spoznanj in prepričanj ne skrivamo in tajimo pred drugimi, marveč se vztrajno in dosledno borimo za širitev obzorij svobode, enakopravnosti in miroljubnega sožitja med narodi in državami vsega sveta.

Ponosni smo, da je Zveza komunistov Jugoslavije že več kot šest desetletij tista sila, ki je sposobna popeljati delavske in ljudske množice v uresničitev zgodovinskih interesov delavskega razreda.«

P. B.

1. maj — srečanje delovnih ljudi na Joštu

Tudi letos smo se delavci Kranja in okolice zbrali na tradicionalnem srečanju na Joštu in tako obeležili delavski praznik — 1. maj.

Savska folklor Osijeku ob 35. letnici osvoboditve

Pod geslom »AMATERI GRADOVA PRIJATELJA – OSIJEKU ZA PRAZNIK« je bila v soboto, 12. aprila, v veliki športni dvorani v Osijeku prireditve, ki je večina udeležencev, nastopajočih kot tudi gledalcev oziroma poslušalcev ne bo kmalu pozabila.

Organizator prireditve, Zveza kulturnih organizacij Osijeka, je povabila folklorne plesne skupine iz Hercegnovega, Banja Luke, Bitole in Kranja, tamburaške in pevce iz Novega Sada; skupno z omenjenimi skupinami pa so v uro in pol trajajočem programu nastopale še tri folklorne plesne skupine iz Osijeka ter domači tamburaški orkester s pevci.

Režijski koncept večera je bil zasnovan predvsem na pestrosti, ki je bila podana že z udeleženi skupinami, pri čemer velja posebej omeniti, da so se domače tri folklorne plesne skupine že pred leti dogovorile za delitev programa. Ena od skupin obdeluje le ožjo »domačo cono« Slavonije, druga vso Panonijo, tretja pa področje Jugoslavije. Tako so bili organizatorjem na voljo plesi in pesmi vseh naših narodov in celo nekaterih narodnosti. In organizatorjem gre resnično priznanje, da so smiselno, in z izredno dobrim poznavanjem kvalitete izvajanja, koreografskih postavitev plesov, pa še odmevnosti posameznih plesov pri publiku (morda pa tudi z dobršno mero sreče, ki je za izredne uspehe skoraj obvezna), sestavili program, ki je bil za mnoge prisotne enkratno doživetje.

Za izredno mirnim začetkom z Zetskim kolom in nekaj spevnimi črnogorskimi pesmimi v izvedbi orkestra in solistke je simpatična plesna skupina iz Hercegnovega z dubravačkim Lindjom, (ki je bil zlasti po zaslugi živahnega in neposrednega »kolovodje« spret s prvim od gromkih aplavzov tega večera), učinkovito zaključila svoje delež v programu. Atmosfero so nato lepo »umirili« novosadski recitatorji, pevci in tamburaši z recitalom pesmi borbe in dela, za njimi pa so domači tamburaši ponovno ogreli dlani z domiselno izbiro iz svojega bogatega programa.

Naslednjih deset minut (mimogrede naj omenim, da je organizator »določil« vsaki od nastopajočih skupin čas izvedbe, kar so skupine dosledno

spoštovale) so se v program vključili živahni »Krajišnici« s spletom plesov in pesmi iz Bosenske Krajine. Kranjčani smo imeli priložnost videti omenjeni splet v izvedbi RKUD »Vasa Pelagič«, ki ga je izvajal tudi tokrat v Osijeku, ob 1. maju 1978.

Splet je koreografsko enostaven, s hitrimi drobnimi koraki, mnogimi prepletajočimi se plesnimi slikami in statičnimi slikami ob izvajanju pesmi, deluje pa prav zaradi tega primerno kontrastno in pevsko nadpovprečno učinkovito. Sicer pa – Banjalučani so ponovno dokazali, da še velja staro reklo »Nemoj proći Banjalukom pjevajući« – osiješka publika jih je temu primerno bogato nagradila z aplavzom.

Za njimi ponoven kontrast – Teškoto v izvedbi Bitolčanov z vso možno natančnostjo in zvestobo do ljudskega izročila, ki je še zlasti bogato prav v Makedoniji. Občinstvo ni ostalo dolžno. Iz Makedonije je program preselil prisotne »domov«. Enostavne koreografske rešitve odprtega ali zaprtega kola, domiselna kombinacija z luščenjem, koruze, bogat zven slavonske tambure in veselo vriskanje članov domače geoaventične skupine gledalcem ni samo zvalo na lica nasmeška, ampak sem slišal tudi pridrušene vzlike: »E, baš je ovako bilo!« Takoj za njimi naslednji domačini s spletom znanih melodij in plesov iz Šumadije. Poznavalce je morda nekoliko motila klasična obdelava preletavanj plesnih »les« ob zaključku točke in ritmično ne v celoti dosledna izvedba nekaterih, za del ansambla tehnično kar prezahtevnih elementov, na vzdušje v dvorani pa to niti najmanj ni vplivalo. To je nezadržno raslo proti višku.

In v tem so se pojavili Gorenjci. Predno na kratko opišem njihov nastop, naj omenim, da nobeno od nastopajočih društev nima manj kot 30 letne tradicije, prejela so vrsto odlikovanj, med katerimi ne manjkajo Titova, skratka – letno preteklostjo kolikor letos beležimo savski folkloristi. Nastop Savčanov je bil gotovo med najboljšimi nastopi plesalcev, kar sem ga videl v zadnjih letih. Da jih ne bi hvalil sam, naj podkrepim trditev

s pohvalo treh od prisotnih koreografov, ki so mi čestitali k uspešnemu nastopu zlasti zaradi izredne prilagojenosti plesne skupine prostoru.

In za lažjo predstavbo še tole – vsem prisotnim je 8 (z besedami osem) naših plesnih parov bolj izrazito napolnilo prostor kot 10 pa tudi 12 parov prej nastopajočih skupin. Končno pa ima gotovo svojo »ceno« tudi sprejem publike, ki je bil že med izvajanjem gorenjskih plesov zelo izrazit in prisrčen, ob zaključku pa tako frenetičen in dolgotrajen, kot ga resnično nismo vajeni, niti ga nismo pričakovali.

Za zaključek nastopa je poskrbela plesna skupina domačega KUD »Milica Križan« s koreografsko plesno suito na melodijo pesmi »Jugoslavijo«. Težko je z besedami opisati veličastne občutke, ki so prevečevali vse prisotne. Kmalu po začetnih taktih, ki so jih zapeli plesalci domačega društva, so k pesmi pritegnili vsi člani nastopajočih skupin, ki so v dvorani spremljali program, potem so samoiniciativno vstali najprej vsi nastopajoči, kasneje pa še vsi gledalci. V dvaindvajsetih letih, kolikor se ukvarjam s plesno folkloro, sem redkokdaj doživel, da so med spremljanjem nastopa tekle solze po licih odraslih moških – tokrat sem to videl med petjem pesmi, ki je bila za

vse takrat prisotne v športni dvorani v Osijeku gotovo enkratno doživetje. Takšnega veličastnega zaključka niso pričakovali niti največji optimisti med prireditelji večera, ki sem ga poskušal opisati.

O sicer kratkem, a vsebinsko polnem gostovanju naše folklorne plesne skupine v Osijeku, bi lahko napisal še mnogo lepega in zanimivega, od obiska koncentracijskega taborišča v Jasenovcu, kjer smo položili šopek svežega pomladanskega cvetja in zapeli žalostinko v počastitev spomina na skoraj 700 tisoč žrtev, preko prisrčnega in nadvse gostoljubnega sprejema naših gostiteljev – članov KUD »Milica Križan« pri njih doma do nastopa v Savrašu, krajevni skupnosti 9 km oddaljeni od centra Osijeka, kjer so ob krajevnem prazniku 13. aprila letos »krstili« s samoprispevkom zgrajeni vodovod, obenem pa uživali ob prvem srečanju s slovensko plesno folkloro. Naj končam z ugotovitvijo, da je bilo prvo povojno gostovanje neke slovenske folklorne plesne skupine v Osijeku izredno uspešno, da smo spletli mnogo novih prijateljskih, bratskih vezi, da smo povabili naše gostitelje naj pridejo še letos nastopat v Kranj z željo, da se jim dostojno oddolžimo, in končno, da upamo, da prvo gostovanje v srcu Slavonije ni bilo tudi naše zadnje.

Andrej Košič

Naše lovske puške na Gorenjskem sejmu

Na 19. mednarodnem kmetijskem in gozdarskem sejmu na GS v Kranju, ki je bil od 4. do 14. aprila 1980, je tudi Sava Kranj, tozdr Lovski material in embalaža, predstavila izdelke iz oddelka Puškarna.

Res lepo pripravljen razstaveni prostor, ki so ga oblikovali in postavili sodelavci sektorja za pripravo prodaje, in razstavljeno ročno izdelano lovsko orožje, so v velikem številu privabljali obiskovalce. Nemalo smo presenečeni in veseli nad navdušenostjo in odobravanjem obiskovalcev, da v Kranju puškarstvo spet živi. Lovci so želeli številne informacije o razstavljenih izdelkih, o možnostih popravil in montaži ter seveda o cenah in času dobave. Lahko je bilo ugotoviti, da naše cene niso pretirane v primerjavi z boroveljskim predstavnikom, ki je razstavljan nasproti našega razstavnega prostora. Njegova tradicija in kakovost pri izdelavi lovskega orožja sta že dolgo pojem, vendar nas veliko zanimanje lovcev za naše izdelke, kakor tudi nova naročila, obvezujejo, da ponovno začetno tradicijo razvijamo, še toliko bolj, ker smo na jugoslovanskem tržišču edini izdelovalci takega lovskega orožja.

Prijetno presenečenje nad prikazanim, vzpodbudne besede, čestitke in resnično odobravanje tov. Dolanca, Vratuše, Marinka, Breclja, Šetina in ostalih, ki so se dalj časa zadržali pri našem razstavnem prostoru in si z vso zavzetostjo ogledali izdelke, pa so dokaz, da je nadaljnji razvoj oddelka Puškarna v delovni organizaciji Sava pravilno postavljen in da moramo s kakovostjo to zaupanje potrjevati.

Minka Štucin

Politična koordinacija SOZD Sava

Ob koncu preteklega meseca so se sestali organi Sestavljene organizacije Sava. V torek, 22. aprila, so se v delovni organizaciji Kemična tovarna Moste sestali člani politične koordinacije sozda, prisotni pa so bili tudi direktorji posameznih delovnih organizacij.

Uvodoma so pretresli uresničevanje sklepov zadnjega sestanka in ugotovili, da je večina zadolžitve izvršena.

Osrednja tema sestanka je bilo gospodarjenje. Obravnavali so poslovanje sozda v letu 1979 in gospodarski načrt za letošnje leto ter spregovorili o ustalitvenih prizadevanjih v posameznih delovnih organizacijah.

Pred kratkim je potekel mandat samoupravnim organom sozda, na prvi seji so se že sestali člani delavskega sveta. Člani politične koordinacije so spregovorili tudi o delu samoupravnih organov. Menili so, da izvršilni organi niso opravili svojega dela.

Praksa je pokazala delno neustreznost organiziranosti. Politična koordinacija zato predlaga spremembo samo-

upravnih aktov. Število izvršilnih organov naj se skrči na pet, število članov v odborih pa se poveča.

Funkcije bivših komisij naj bi po predlogu prešle na odbore.

V nadaljevanju so člani politične koordinacije ocenili tudi delo družbenopolitičnih organizacij v sozdu. Menili so, da je politična koordinacija v veliki meri uspešno opravila svoje delo. Med družbenopolitičnimi organizacijami pa velja omeniti uspešno sodelovanje mladih. Le-ti so skupno obravnavali številne probleme in jih skupno reševali. Zadali so si tudi vrsto konkretnih zadolžitve, ki jih bodo uresničili v letošnjem letu. Med njimi zlasti izstopa akcija za pravilno predstavitev in uveljavitev gumarskega poklica med mladimi.

Ob koncu so na politični koordinaciji izvolili tudi predsedujočega. Naslednji sestanek, ki bo avgusta v Rumi, bo vodil Ferdo Nemec, delavec iz Sava Commerca.

Vera Drašak

Poslovanje SOZD Sava v letu 1979

CELOTNI PRIHODEK

Sozd Sava je v letu 1979 ustvaril 3.827 milijonov din celotnega prihodka, 30 odstotkov več kot v letu 1978. Med posameznimi delovnimi organizacijami beleži relativno največji porast delovna organizacija Vulkan Niš (indeks 157,3). Celotni prihodek delovne organizacije Sava se je gibal s povprečno dinamiko celotnega prihodka sozda, ostale delovne organizacije pa so dosegle nižje indekse od poprečja.

DOSEŽENI DOHODEK

Delovne organizacije sozda Sava so v letu 1979 ustvarile 1.209 milijonov din dohodka, kar je za 34,4 odstotkov več kot v letu prej. Relativno najvišji porast je dosegla delovna organizacija Sava (za 39 odstotkov), ostale delovne organizacije pa izkazujejo nižjo dinamiko dohodka od poprečne rasti v sozdu. Če upoštevamo stopnjo inflacije, ki je bila v letu 1979 okoli 20 odstotna (ocena), ugotavljamo padec realnega dohodka v delovni organizaciji Kemična tovarna Moste in Ruma.

ČISTI DOHODEK

Po plačilu vseh pogodbenih, zakonskih obveznosti sprejetih s samoupravnimi sporazumi, po pokritju stroškov skupnih služb in nadpredpisane amortizacije, so delovne organizacije dosegle čisti dohodek v vrednosti 897 milijonov din, kar je za 30 odstotkov več kot leta 1978. Dinamika porasta čistega dohodka je bila najvišja v delovni organizaciji Sava (indeks 139,9), povprečno rast v sozdu sta presegli še delovni organizaciji Vulkan in Sava Commerce.

DEL ČISTEGA DOHODKA ZA SKLADE

Sozd Sava je v letu 1979 ustvaril 66,2 milijonov din sredstev čistega dohodka namenjenega za sklade (poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne porabe za druge namene). Omenjena sredstva so v absolutnem znesku za 63 odstotkov večja od leta 1978, stopnja udeležbe le-teh v realizaciji pa je od 1,4 odstotka porasla na 1,8 odstotkov. Tolikšna stopnja pa ob doseženi visoki ravni produktivnosti še zdaleč ne zagotavlja normalne reprodukcijske sposobnosti. Nedoseganje akumulacije v sozdu je že nekaj let kritično, saj razporeditve sredstev za razširjeno reprodukcijo, razen v nekaj tozdih, sploh ni. Slednje povzroča velike težave v financiranju investicijskih projektov in močno poslabšuje strukturo poslovnih sredstev.

Znotraj sozda je dosegla relativno najboljši rezultat delovna organizacija Totra (4,4 odstotke čistega dohodka za sklade od vrednosti realizacije) in poleg delovne organizacije Sava. Kranj dosegla višjo akumulacijo kot v letu 1978. Nasprotno sta slabše finančne rezultate kot v letu prej ustvarili delovna organizacija Kemična tovarna Moste in Vulkan (tozd Crevara), delovna organizacija Ruma pa je poslovno leto zaključila z negativnim finančnim rezultatom.

EKONOMIČNOST

Po stopnji ekonomičnosti v sozdu izstopa delovna organizacija Vulkan Niš, ki je na vsakih 100 din materialnih stroškov z amortizacijo dosegla 63 din dohodka. Z višjo stopnjo ekonomičnosti (50 din dohodka na 100 din porabljenih sredstev) je poslovla tudi delovna organizacija Kemična tovarna Moste, ostale delovne organizacije so dosegle nižje, enakovrednejše stopnje ekonomičnosti — od 39 din do 43 din dohodka na 100 din porabljenih sredstev.

STORILNOST — DRUŽBENI PROIZVOD — ZAPOSLENEGA

Poprečna storilnost, oziroma ustvarjeni družbeni proizvod na zaposlenega je v sozdu Sava v letu 1979 znašala 215.683 din in je porasla v primerjavi z letom 1978 za 31,7 odstotkov. Nad povprečjem je le delovna organizacija Sava z 260.794 din družbenega proizvoda na zaposlenega.

Podobno kot vpliva na ekonomičnost različna materialna intenzivnost proizvodnje, vpliva na storilnost (DP na zaposlenega) različnost organske sestave kapitala (različna strojna in tehnološka opremljenost).

ZAPOSLENI

V letu 1979 je sozd Sava zaposloval v poprečju 6.475 delavcev, kar je za 1,1 odstotek več kot v predhodnem letu. Pri tem so delovne organizacije na področju Slovenije znižale število zaposlenih, kar je na eni strani posledica pomanjkanja delovne sile, na drugi strani pa rezultat preusmerjanja v tehnološko intenzivnejšo proizvodnjo.

ZALOGE PROIZVODNJE IN GOTOVIH IZDELKOV

V letu 1979 so se zaloge nedovršene proizvodnje in gotovih izdelkov v sozdu po vrednosti povečale za 1,6 odstotkov in to v delovni organizaciji Savi in Vulkanu za 4,6 odstotkov oziroma 2,8 odstotkov. V ostalih delovnih organizacijah so bile zaloge koncem leta nižje od začetka leta, kar pomeni, da so omenjene delovne organizacije v letu 1979 realizirale vso proizvodnjo in še del zalog iz prejšnjega leta.

Osnovne značilnosti gospodarskega načrta SOZD Sava Kranj za leto 1980

PROIZVODNJA

Plan fizičnega obsega proizvodnje je 104.018 ton in je v odnosu na doseženo v letu 1979 za 10,0 odstotkov več oziroma 9.486 ton. Planirana produktivnost je 15,67 ton na zaposlenega.

ZAPOSLOVANJE

Na dan 31. 12. 1980 predvidevamo v sozd Sava 6.835 zaposlenih delavcev, to je 394 zaposlenih delavcev več kot je bilo stanje na dan 31. 12. 1979.

OSEBNI DOHODKI

Masa osebnih dohodkov je planirana za sozd Sava v višini 855 milijonov din, kar je za 14,0 odstotkov več, kot je dejansko izplačana masa osebnega dohodka v letu 1979 oziroma povečanja osebnega dohodka na zaposlenega za 7,4 odstotke.

PRODAJA

Obseg prodaje sozda Sava se predvideva v vrednosti 4.619 milijonov din, kar predstavlja povečanje v odnosu na preteklo obdobje za 28,9 odstotkov. Prodaja na tujem trgu se planira v višini 736 milijonov din oziroma 32 milijonov \$, to je 16,0 odstotkov vrednosti celotne prodaje.

POSLOVNI REZULTAT

Sozd Sava bo v letu 1980 pridobila 4.867 milijonov din celotnega prihodka to je 27,2 odstotka več kot v letu 1979. Materialni stroški oziroma porabljeni sredstva bodo predvidoma porasla za 31,2 odstotka, dohodek se bo povečal le za 18,5 odstotkov. Čisti dohodek se bo povečal glede na preteklo obdobje za 19,6 odstotkov, ostanek dohodka za sklade za 39,9 odstotkov in bo znašal 87,9 milijonov din, to je 1,8 odstotkov celotnega prihodka.

Gospodarski načrt za leto 1980 za sozd Sava predvideva naslednje globalne kazalce razvoja:

	v odstotkih
• fizični obseg proizvodnje se povečuje	10,0
• zaposlovanje se povečuje	6,1
• prodaja se povečuje	28,9
• družbeni proizvod se povečuje	20,0
• masa OD se povečuje	14,0

Vse težji pogoji gospodarjenja

V sredo, 23. aprila, je bil v Kranju sestanek strokovnega sveta sozda Sava.

Ko so obravnavali poslovanje v letu 1979, so poudarili vse večji vpliv neusklajenosti med cenami surovin in cenami izdelkov gumarske industrije, ki je iz leta v leto bolj zaskrbiljujoča. Uspehi proizvodnje niso majhni, vendar nesorazmerja močno slabijo gospodarske rezultate.

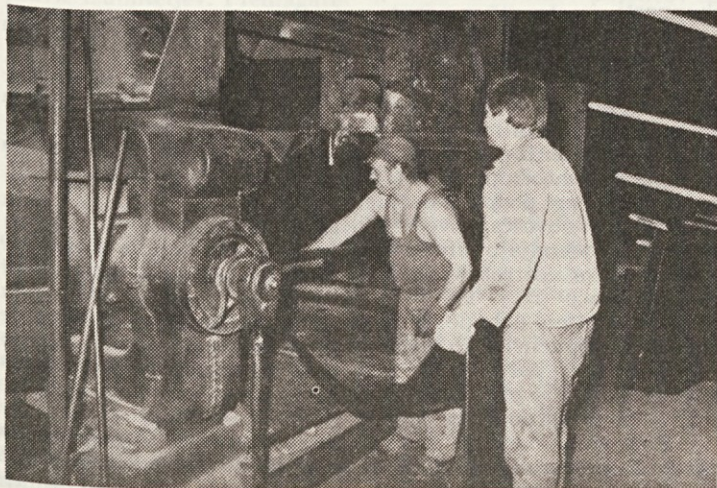
Letos je prvič oblikovan minimalni gospodarski načrt sestavljene organizacije. Kljub načrtovani povečani produktivnosti, pa ne moremo pričakovati dobrih rezultatov. V letošnjem letu bo zlasti pereče pomanjkanje deviznih sredstev in nadaljnja rast cen surovin. V gospodarskem načrtu je močno poudarjen izvoz. Zgovoren je podatek, da že dosežani izvoz sozda Sava pomeni

več kot 50 odstotkov izvoza celotne gumarske industrije. Zastavljeni cilji in pričakovane težave se že odražajo v poslovnih rezultatih posameznih delovnih organizacij v prvem tromesečju.

Člani strokovnega sveta so zelo pozorno obravnavali tudi Predlog temeljev srednjeročnega razvoja 1981-1985. V razpravi je bilo precej različnih stališč, predvsem pri posameznih naložbah. Vendar so se po temeljiti razpravi dogovorili za rešitve, ki pomenijo delitev proizvodnje in specializacijo med posameznimi članicami.

Temelje plana srednjeročnega razvoja bomo v temeljnih organizacijah sprejeli z referendumom do konca maja, na nivoju delovnih organizacij in sozda pa bo sprejet samoupravni sporazum.

V. D.

Za uspešno delo je potrebno znanje

V soboto, 19. aprila, je bil v Škofji Loki enodnevni izobraževalni seminar za sindikalne delavce delovne organizacije Sava in Sava Commerce. Udeležili so se ga predsedniki izvršnih odborov osnovnih organizacij in drugih organov sindikalne konference. Kot gostje pa so na seminarju, ki je bil organiziran v sodelovanju z delavsko univerzo Tomo Brejc Kranj, prisostvovali predstavniki sindikata delovne organizacije Merkur iz Kranja.

V uvodnem delu je tov. Milan Daizinger, strokovni sodelavec Republiških sindikatov, spregovoril o temeljnih nalogah sindikalne organizacije.

Sindikat ima danes drugačno vlogo, kot jo je imel pred leti. Medtem, ko se je v preteklosti ukvarjal z obrobni oziroma socialnimi vprašanji, je danes usmerjen v razreševanje temeljnih problemov v naši samoupravni skupnosti. To pa pomeni, da mora biti prisoten v vseh delovnih sredinah. Čeprav imamo v programu dela in pravilih naše sindikalne organizacije opredeljene naloge oziroma dolžnosti in pravice, ni odveč, če zapišemo nekaj osnovnih ugotovitev, ki veljajo tako za delovno organizacijo, kot tudi za širšo družbeno okolje.

Še vedno je temeljno vprašanje odnos delavcev do družbenih sredstev. Ta je v bistvu mezen, to pa pomeni, da preneka sodelavec dela samo za osebnih dohodek, ostalo pa se ga ne tiče. Ne zanima ga, kako in koliko bomo kot celota proizvajali; ne zanima ga, razen kolikor je pomembno za njegov osebnih dohodek, kakšna je kakovost in tako dalje. Temu primerno je tudi delo z družbenimi sredstvi. Vsak dan lahko ugotovljamo nepazljivo ravnanje s stroji, preveliko porabo surovin, neizkoriščenost delovnega časa in drugo. Vprašanje je, kako bi bilo pri posameznikih doma, če bi tudi tam ravnali tako kot v delovni organizaciji oziroma institucijah.

Spregovoriti velja tudi o samoupravnem odločanju v najširšem pomenu besede. S samoupravnimi akti, za katere smo se dogovorili, imamo široke možnosti vpliva na vseh področjih dela in življenja. Vendar možnosti, razen kadar gre za čisto osebne interese, ne izkoriščamo, oziroma če jih, je to v manjšini. Vse prevečkrat se zavedamo svojih pravic, ob

tem pa pozabljamo na dolžnosti. Nedvomno nas bo težak gospodarski položaj in zaostreni odnosi pri razporejanju in delitvi dohodka prisilili, da se bomo drugače oziroma bolj odgovorno obnašali, tako do opravljanja delovnih dolžnosti kot uveljavljanju samoupravnega sistema oziroma družbenopolitičnega dela.

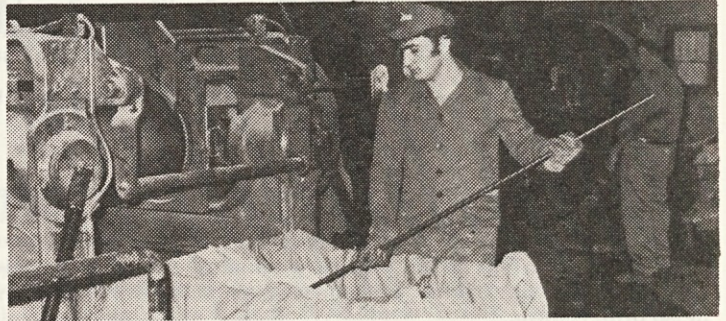
V nadaljevanju je tovarš Zdravko Troha, direktor centra, govoril o metodah in načinih dela osnovnih organizacij, pri čemer je še zlasti pomembno kolektivno delo in odgovornost. Delo v izvršilnih organih bi moralo biti porazdeljeno med posamezne člane, prav tako pa tudi odgovornost za izvrševanje dogovorjenih nalog. Vsak član bi moral imeti svoje naloge, ne pa da je z vsemi obremenjen predsednik, ki zaradi preobširnosti in zahtevnosti ne zmore vsega.

Sindikalna in druge družbenopolitične organizacije bi kot nosilke izgradnje samoupravnega sistema morale predhodno obravnavati vse pomembnejše zadeve ter samoupravnim organom posredovati svoja stališča. Vprašanja in težave nastajajo že v osnovi, to je pri političnem delu. Če niso razrešeni, to vpliva na kakovost samoupravnih odločitev, in ne nazadnje na organizacijo proizvodnje in medsebojne odnose.

V popoldanskem delu seminarja je tov. Vladimir Hočvar, direktor kadrovske službe Dekorativne v Ljubljani, razložil vlogo in pomen obveščanja in komuniciranja. V zanimivem in razgibanem razgovoru, udeleženci so morali sodelovati, smo lahko slišali veliko koristnih napotkov za nadaljnje politično delo. S praktičnimi primeri podprte ugotovitve, kako nujno je vsakodnevno in pravočasno obveščanje, si bodo udeleženci prav gotovo zapomnili. Dragoceni so bili tudi napotki za racionalno in učinkovito organizacijo sestankov od priprave do sprejetja sklepov in uresničevanja dogovorjenih nalog.

Naj ob koncu zapisa namesto ocene o uspešnosti ali neuspešnosti zapišemo misel enega od predavateljev, ki je dejal: »Seminar bo dosegel svoj namen, če boste znanje, ki ste si ga danes pridobili, uporabili pri svojem vsakodnevnem delu. Če temu ne bo tako, je bil seminar zaman.«

P. B.

POSLOVNIK O DELU ORGANOV UPRAVLJANJA

V letih 1978 in 1979 ter v začetku letošnjega leta smo sprejeli večino splošnih aktov, ki so bili potrebni, da se organizacija dela in upravljanje ter vsi drugi odnosi v naših organizacijah združenega dela in delovne skupnosti uskladijo z zakonom o združenem delu in z na njegovi osnovi sprejetimi drugimi zakoni. V zadnji fazi sprejemanja splošnih aktov je bil predviden sprejem poslovnika zborov delavcev, DS in drugih organov v temeljnih organizacijah, v delovnih organizacijah Sava in Sava Commerce ter v sestavljeni organizaciji in poslovnika o delu organov delavske kontrole in delegacij družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti. Vsebina dela oziroma pristojnosti odločanja so urejene z osnovnimi splošnimi akti, s poslovniki pa bo urejen način dela vseh naštetih organov. V razpravi je osnutek poslovnika DS tozgov in delovne skupnosti in poslovnika DS delovne organizacije in izvršilnih organov. Razprava je pokazala, da bo poslovnik DS tozgov potrebno razširiti in vanj vključiti delo zborov in drugih organov v tozdu, kar pomeni, da bo za odločanje v tozdu izdelan skupen poslovnik.

Vsa določila, ki morajo biti vgrajena v obravnavane poslovnike, in na katere želimo posebej opozoriti, so predvsem tista, ki

zagotavljajo pogoje za delegatsko delo ter način izpolnjevanja pravic in obveznosti delegatov.

Z zakonom in osnovnimi splošnimi akti je določeno, da ima delegat v organu upravljanja pravico in dolžnost:

- da posreduje organu DO vsa stališča, mnenja in predloge delavcev, ki so ga izvolili ter organov tozda oziroma delovne skupnosti,

- da med sprejemanjem sklepa usklajuje stališča z drugimi delegati v organu delovne organizacije,

- da zahteva dodatna stališča delavcev, če mu smernice in stališča pri usklajevanju ne zadoščajo za odločitev,

- da obvešča delavce in organe tozda oziroma delovne skupnosti o delu organa, v katerem je delegat.

Z osnutkom poslovnika DS DO in drugih organov v delovni organizaciji za izpolnjevanje zgoraj navedenih pravic in dolžnosti poleg drugih določil, s katerimi se ureja pravočasnost in primernost gradiva, predlagamo naslednje:

- a) gradivo mora biti dostavljeno delegatom najkasneje štiri delovne dni pred sejo,

- b) delegati pridobijo stališča delavcev in organov tozda na naslednje načine:

- da se seznanijo z informacijami o odločitvah zborov delavcev, sindikalnih skupin in organov tozgov oziroma delovne skupnosti,

- da po potrebi sami zahtevajo sklic sej organov v svojem tozdu oziroma delovni skupnosti,

- da izmenjujejo mnenja in stališča z delegati in predsedniki organov upravljanja in organov DPO v svojem tozdu oziroma delovni skupnosti ali v enoti, v kateri je bil kandidiran,

- da izmenjujejo mnenja in stališča s tistimi delavci tozda oziroma delovne skupnosti, ki jih predlog najbolj zadeva in

- na druge podobne načine.

Delegati obveščajo svoje volilce na naslednje načine:

- da spremljajo informacije, ki jih o delu organa objavljajo splošni sektor in strokovni delavci s svojega področja ter predstavniki organov,

- da dajejo pobude da delavci iz prve alineje svoje informacije izpolnjujejo in da jih podajajo pravočasno,

- da sami poročajo DS in delavcem v svojem tozdu oziroma enoti, iz katere so bili kandidirani in

- na druge podobne načine.

Poslovnik bodo še nekaj časa v razpravi. V oddelku za razvoj samoupravljanja želimo, da bi dobili o njihovih določilih čimveč mnenj in predlogov.

M. M.

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

Za tehnično izboljšavo se šteje tehnična rešitev, dosežena z racionalnejšo uporabo znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov, s katerimi se dosega večja delovna storilnost, boljša kakovost proizvodov, prihranek pri delu in energiji, boljše izkoriščanje strojev in naprav ter boljša kontrola proizvodnje in boljša varnost pri delu.

Za razliko od izuma uporabljajo tehnična izboljšava znana tehnična sredstva in mora biti ekonomska (kar po zakonu ni potrebno za izume).

Ker gre za nižji nivo kreativnosti, se jih ne da zavarovati, kot npr. izume s patenti, in registrirati pri Zveznem zavodu za patente.

Zvezni zavod za patente se ne ukvarja z njimi, temveč so zanje merodajne same delovne organizacije, ki so dolžne skleniti samoupravne sporazume o tehničnih izboljšavah.

Tehnična izboljšava terja manj ustvarjalnosti kot izum, kateri mora biti nov v svetovnem merilu, izboljšava pa le v okviru stroke, zato so tudi pravice, ki pripadajo njihovim avtorjem, bistveno manjše od pravic izumiteljev. Predlagatelj tehničnih izboljšav imajo moralno pravico, da so navedeni kot avtorji ter pravico do ustrezne odškodnine od organizacij, ki izboljšavo uporabljajo. Za razliko od prijavitelja oz. imetnika patenta pa imetnik tehnične izboljšave nima izključne pravice izkoriščanja, temveč jo lahko uporablja vsaka organizacija, ki mu plača ustrezno odškodnino. Po zakonu odloča o pravicah do odškodnine samoupravni organ organizacije na zahtevo avtorja. Pri tem sodeluje tudi strokovna komisija, ki jo predhodno določi samoupravni organ. Avtor tehničnih izboljšav in organizacija nato skleneta po-

godbo, v kateri se določi odškodnina oz. način njenega izplačila, obseg in trajanje izkoriščanja. Podobno kot pri izumih ima tudi v tem primeru avtor pravico in dolžnost, da sodeluje pri uvajanju tehničnih izboljšav v proizvodnjo.

Avtor izboljšave naj zahteva priznanje do odškodnine pri organizaciji, kjer je bila izboljšava uvedena, v roku enega leta od dneva, ko se je le-ta pričela izkoriščati, pri čemer je izkoriščanje proizvodnja, namenjena za prodajo, ne pa npr. poskusna serija. (Zamuda tega roka ima za posledico izgubo pravice, če je organizacija po preteku tega roka izrecno ne prizna!). Zato naj avtor istočasno z vložitvijo svojega predloga zahteva o tem pisмено potrdilo. Pravica do odškodnine gre avtorju tehnične izboljšave največ za tri leta njene uporabe v organizaciji, možno pa je tudi enkratno izplačilo v ustreznem znesku. Za spore glede tehničnih izboljšav so v Sloveniji pristojna temeljna sodišča.

V praksi je pogosto težko razlikovati med izumom in tehnično izboljšavo. Ker so pravice imetnikov patentov bistveno večje od pravic imetnikov tehničnih izboljšav (izključna pravica, 15-letno trajanje zaščite), je treba v vsakem dvomljivem primeru vložiti patentno prijavo, saj le Zvezni zavod za patente kompetentno odloča o tem, ali predlog izpolnjuje zahteve za zaščito s patentom. Nikakor pa za to niso pristojne same organizacije. Kadar gre za pomembnejši predlog, je zato priporočljivo, da se zanj vloži patentna prijava pri Zveznem zavodu za patente, obenem pa ga začasno obravnavajo v organizaciji kot tehnično izboljšavo.

Za tehnično izboljšavo se ne štejejo: predlogi za izboljšanje

organizacije na področju administracije, knjigovodstva, dokumentacije, statistike in planiranja ter organizacijskih ukrepov na področju prometa blaga in storitev; predlogi strokovnih sodelavcev v znanstvenih raziskovalnih inštitutih in konstrukcijskih birojih, če se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih pripravili in izvršili ti strokovni sodelavci v okviru svojih rednih službenih izkušenj iz drugih domačih ali tujih organizacijskih enot oz. organizacij z bolj razvito tehniko ali iz strokovne literature.

Pač pa je lahko tehnična izboljšava zamenjava uvoženega materiala z domačim, sicer enake izdelave, vendar slabše kakovosti, ob ustrezni spremembi tehnologije, če je to ekonomsko ugodno za organizacijo.

so praktična znanja in izkušnje, pridobljene v določeni

organizaciji, ki dajejo prednost pred konkurenco.

Za razliko od tehnične izboljšave se ne nanaša samo na tehnične, temveč tudi na poslovno-organizacijske rešitve. Medtem ko se da pri izumu ali tehnični izboljšavi vedno določiti avtorja, to pri know-howu ni mogoče, saj je kolektivna, kontinuirna kreacija, ki se pogosto ne da zapisati ali narisati, ampak se prenaša ustno.

Strokovni nivo je pri tem lahko zelo različen, saj včasih pomeni samo praktične ukrepe, ki so sami po sebi znani, vendar dajejo zelo ugoden učinek v določenem okolju, ali pa vrhunski inženiring, ki vključuje tudi patente.

Know-how je enako kot tehnična izboljšava zanimiv za organizacijo, dokler je tajen, saj njunim imetnikom za razliko od patenta ne dajeja izključne pravice izkoriščanja po objavi.

JAVNA TRIBUNA

RAZGOVOR O GOSPODARSKEM POLOŽAJU V SAVI IN SC TER O URESNIČEVANJU USTALITVENIH UKREPOV

V četrtek, 17. aprila, je v stari jedilnici potekal razgovor o gospodarskem položaju Sava in SC in o ustalitenih ukrepih, ki sta ga organizirali osnovna organizacija ZSMS Sava Commerce in osnovna organizacija ZSMS Nabavni sektor v sodelovanju s komisijo za DEO. Razgovora so se poleg predstavnikov savskih osnovnih organizacij ZSMS udeležili še nekateri vodilni delavci DO Sava in DO Sava Commerce ter predstavnik OK ZSMS Kranj.

Razgovor je pričel tov. Bohorič, glavni direktor DO Sava, ki je pohvalil organizatorje razgovora in izrazil mnenje, da so takšne akcije zelo primerne za boljše razumevanje gospodarske situacije. V nadaljevanju je tov. Bohorič na kratko orisal gospodarski

položaj v katerem se nahaja Sava in pozval vse prisotne, naj aktivno sodelujejo pri realizaciji nalog, ki smo si jih zastavili s plani.

V razgovoru, ki se je razvil, je tekla beseda predvsem o problematiki okrog nabave surovin in o načelih pridobivanja deviznih sredstev. Udeleženci razgovora so ugotovili, da je dolgoročno reševanje deviznega problema predvsem v vlaganju v domačo surovinsko bazo, saj se že tako visok delež uvoznih surovin stalno povečuje, prav tako pa je tudi cena devizam iz dneva v dan višja.

Ob koncu je bilo govora še o ustalitenih ukrepih in o prispevku, ki naj bi ga dali pri realizaciji teh ukrepov mladi, ki so že v razgovoru pokazali, da jim ni vseeno v kakšnem gospodarskem položaju je njihova DO, s svojimi predlogi pa so pokazali tudi voljo, da z lastnim delom pripomorejo k čimbolj doslednemu uresničevanju ustalitenih ukrepov.

Janez Cvek

Člani Zveze borcev na letni skupščini

V drugi polovici aprila so se v stari jedilnici sestali člani našega aktiva Zveze borcev. Zbralo se jih je več kot štirideset, nekateri pa so bili zaradi bolezni, dopustov ali drugih vzrokov odsotni.

V uvodnem delu je predsednik odbora aktiva tov. Mirko Bedekovič spregovoril o delu, pomembnih svetovnih dogajanjih v zadnjem času in nalogah za prihodnje obdobje.

Današnja skupščina je v izjemnih okoliščinah, ki so nastale v svetu in doma. Na svetovnem pozorišču smo priča nesporazumom med velesilami, ki brez dvoma močno vplivajo na svetovne dogodke. V preteklem letu je v svetu prišlo do nekaterih sprememb, ki so spremenile ravnotežje sil, kar je imelo negativne posledice in kar ustvarja nova žarišča vojne nevarnosti. Naj omenimo samo nekatere. Iranska revolucija in zajetje uslužbencev ameriškega veleposlaništva v Teheranu ruši ravnotežje sil na področju Perzijskega zaliva. Zaostrovanje naftne krize pomeni dodatno obremenitev za ves svet. Tudi sklep NATO pakta o namestitvi novih raket v Evropi in vojaška intervencija SZ v Afganistanu pomenijo nevarnost za svetovni mir, je dejal tov. Bedekovič.

Nadaljeval je, da je tudi gibanje neuvrščenih doživljalo krizo, ko so nekatere države skušale spremeniti osnovna načela gibanja ter mu dati le protiimperialistični in protikapitalistični značaj, kar bi praktično pomenilo podreditev politiki SZ.

STABILIZACIJA GOSPODARSTVA:

V boju za nadaljnji razvoj naše družbe imajo zelo pomembno vlogo prizadevanja za skladnejši in hitrejši ekonomski napredek. V letošnjem letu je zato potrebno maksim

malno angažirati vse sile za uresničitev dogovorjenih nalog v politiki ekonomske stabilizacije.

Mislím, da je pri tem najvažnejša bitka za povečanje produktivnosti dela, saj prav tu zadnja leta zaostajamo. Znano je, da je naše gospodarstvo doseglo visoko stopnjo tehnične opremljenosti in strokovne usposobljenosti kadrov, imamo razvito tehnologijo, zgradili smo številne nove, sodobne industrijske objekte, kar vse so osnovni pogoji za produktivnejše gospodarjenje. Zato moramo hitreje aktivirati te potenciale ter zaostri odgovornost vseh družbenih dejavnikov.

Stabilizacijska prizadevanja za sanacijo našega gospodarstva so tista naloga, kateri naj bo namenjena naša pozornost. Mislím, da je bila ta že sedaj močno prisotna v naših vrstah, med našimi člani in da so prav ti pogosto opozarjali na razne pomanjkljivosti, ki so se dogajale vendar so opozarjali brez pravega učinka. In prav zaradi tega se bomo toliko lažje vključili v prizadevanja za stabilizacijo, ki morajo pokazati svoje pozitivne rezultate. V te cilje mora biti vključena tudi politika novih investicij, ki mora biti rezultat materialnih možnosti družbe.

Leto 1980 je že dobilo naziv »leto varčevanja«. Zato se bomo temu načinu primerno obnašali povsod tam, kjer živimo in kjer delamo. To leto je tudi preizkušnja, na kateri bomo pripravili program za naslednje obdobje. Če upoštevamo le že dosedaj sprejete sklepe na področju investiranja, osebnih dohodkov, skupne porabe in še posebej uvoza in izvoza, potem moramo pričakovati, da bomo morali več in bolje delati in hkrati bolj smotrno uporabljati dinar na vseh ravneh.

Iz navedenih razlogov moramo sprejeti sklep oziroma

priporočilo, da bo tudi naša organizacija posvetila vso pozornost zgoraj omenjenim problemom ter zadolžila svoje člane, ki v teh organih delajo, da v tem smislu tudi delujejo.

OSTALA PROBLEMATIKA

V preteklosti izredno kočljivo stanovanjsko vprašanje za člane ZB v DO Sava se je v zadnjih letih umaknilo drugim problemom. Stanovanjsko vprašanje imajo rešeno vsi člani našega aktiva ZB, na stanovanjsko komisijo ni vložena nobena prošnja za stanovanje, tu in tam je zadnja leta vložil kak naš način le prošnjo za adaptacijo hiše.

Dejansko je večina stanovanjskih problemov, ki še ob-

stoja, pri občini kakor pri nas, v bistvu povezana z reševanjem stanovanjske problematike otrok članov ZB.

Z zadovoljstvom ugotavljam, da posebnih problemov v tem letu nismo imeli. Res nas je že precej manj, res pa je tudi, da je kolektiv Sava v zadnjih letih bolj prisluhnil našim problemom. Ni več posebnih želj po menjavi delovnih mest v proizvodnji, kadrovski sektor jih zadovoljivo rešuje v kolikor nastajajo.

Z obiski se spomnimo tudi bolnih članov in jih obiščemo s skromnim darilom, kar ima bolj simboličen pomen.

Po končani skupščini so imeli udeleženci tovariški srečanje.

P. B.

Spominski pohod na Porezen

Čeprav je od pohoda na Porezen minilo že več kot mesec dni, je prav, da spregovorimo o tem. Za vzpodbudo in v razmišljanje tistim Savčanom, in teh je velika večina, ki se pohodov in hoje v gore ne udeležujejo. Udeleženci so običajno isti, čeprav so člani planinske sekcije vedno pripravljeni sodelovati z nasveti, organizacijo in vodenjem neizkušenih.

Pred nami je poletje in z njim sezona planinskih izletov. Planinci bodo, tako kot do sedaj, organizirali več pohodov. K sodelovanju vabijo čimveč članov kolektiva.

In sedaj k pohodu.

Udeleženci, med katerimi je bilo več kot 30 Savčanov, so se zgodaj jutraj z avtobusi odpravili iz Kranja proti Škofji Loki in Železnikom v Selški dolini. Na Petrovem brdu so pregledali opremo, potem pa so se napotili proti več ur oddaljenemu Poreznu. Močan veter s snegom, ki je sicer močno oviral hojo, ni preprečil pohoda. Ob 10. uri dopoldne so bili na vrhu.

Po kratkem postanku se je kolona planincev vila nazaj proti domu. Pot, po kateri so hodili, je bila v usodnem 23. marcu pred petin tridesetimi leti zadnja za večino partizanov v bataljonu Kosovelove brigade. Bliznja se je osvoboditev. Čutili so jo borci in vaščani majhnih porušenih vasi, skozi katere so se vile kolone partizanov. Nemci so se umikali. Za njimi so ostajali zločini in ruševine.

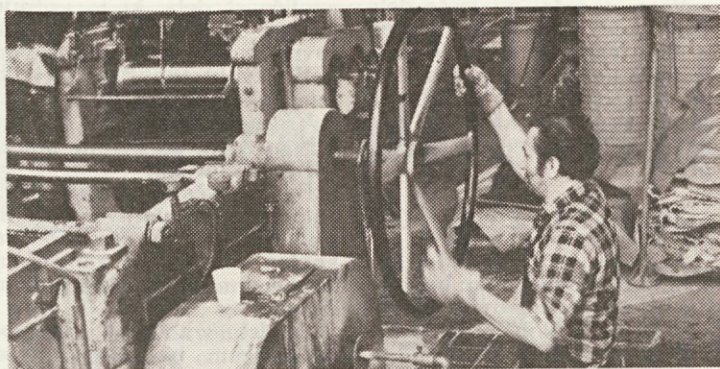
V mrazu, vetru in megli so se borci bataljona Kosovelove brigade vzpenjali na Porezen. Lačni in utrujeni so si poiskali zavetje med skalami in v prostorih bivše vojašnice pod vrhom Porezna.

Zaradi izčrpanosti straže niso bile dovolj pozorne, ovirala pa jih je tudi gosta megla. Niso videle 13. SS nemškega polka, ki se jim je previdno bližal. In potem je bilo prepozno.

V neenakem boju je v nekaj trenutkih padlo več kot trideset partizanov, še enkrat toliko pa je bilo ranjenih. Ostale, ki se niso mogli prebiti iz vojašnice, pa so ujeli. Od skupno 145 ujetih partizanov so jih 106 postrelili, ostale pa so poslali v goriške zapore ali pa so jih uporabili za odstranjevanje min.

Tragični dogodki so boleče odjeknili med prebivalci Cerknega in okoliških vasi. Izguba borcev pa ni omajala njihove trdne odločenosti, da še naprej pomagajo partizanom in se borijo za svobodo. Verjeli so, da bo prišla.

In po poti mrtvega bataljona se sedaj in vsako leto vijejo kolone planincev. V spomin na tiste, ki so za svobodo darovali največ – svoje življenje.

PROBLEMATIKA PRODAJE

V prvih mesecih letošnjega leta je bilo za pretežni del naših proizvodov veliko povpraševanje. Prodaja je dosegla rekordne vrednosti.

Tako je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta prodaja delovne organizacije Sava Commerce na domačem trgu v prvih treh mesecih letos za skoraj polovico večja in smo dosegli četrtno letnega plana, čeprav smo večjo vrednost prodaje predvidevali zaradi uveljavljanja sprememb prodajnih cen šele od aprila dalje. Še najslabše je izpolnjen plan prodaje v tozdu Ročna konfekcija Vrhnika, čeprav je tudi tu prodaja v primerjavi s prvim tromesečjem 1979 za 67 odstotkov večja.

Tudi prihodnja naročila oziroma povpraševanja kupcev so napovedovala uspešen plasman, če bi razpolagali z zadostnimi deviznimi sredstvi za potreben uvoz repromateriala. Že lansko leto smo pri kupcih iskali potrebna devizna sredstva, vendar brez uspeha. Zato smo bili letos prisiljeni kupcem dobavo pogojiti s tem, da skupaj z nami sodelujejo pri razreševanju devizne situacije. Pripravili smo ustrezne samoupravne sporazume o dolgoročnem poslovnem sodelovanju, po katerih kupci združujejo potrebna devizna sredstva ali potreben del dohodka, ki ga naša delovna organizacija namenja za finansiranje združevanja deviznih sredstev z drugimi organizacijami združenega dela. Sporazumi so bili posredovani vsem našim kupcem.

Pri določanju potrebnih deviznih sredstev oziroma potrebnega združevanja dohodka smo izhajali iz dejanskih potreb po uvoženih repromaterialih za posamezne skupine izdelkov in upoštevali pričakovane povprečne prodajne cene. S tem torej ne pridobivamo nobenega dohodka, ampak samo zmanjšujemo nujni izpad dohodka, ki bo nastal ob takem položaju.

O takem sistemu pokrivanja izpada dohodka je strokovni kolegij delovne organizacije Save Kranj razpravljal na vseh svojih sejah od februarja dalje, sodelavci v prodajnih oddelkih in na terenu pa so o tem obveščali in pojasnjevali razloge za to našim kupcem.

Ob tem je izoblikovana naslednja prodajna politika:

1. najprej se potrjujejo vsa izvozna naročila,
2. temu sledijo naročila kupcev, ki so pristali na predloženo ali kako drugače dogovorjeno reševanje naše devizne situacije,
3. oskrbuje se maloprodajna mreža,
4. ostala naročila se potrjujejo le, če bomo imeli zagotovljene surovine.

Tako smo do konca leta skoraj vse proizvodne zmogljivosti velopnevmatike usmerili v izvoz, prav tako se bo na domačem trgu zmanjšala tudi ponudba moped in industrijske pnevmatike. V asortimentu tozda Gumeno tehnični izdelki pričakujemo bistveno zmanjšanje povpraševanja po transportnih trakovih, klinastih jermenih, ceveh in delno tudi profilih. Predvsem tu nismo naleteli na potrebno razumevanje prometnih OZD. Nekatere so povsem odklonile pomoč. Za izpad tega povpraševanja iščemo in se dogovarjamo s kupci na tujih trgih.

V tozdu Umetno usnje in Tehnični in kemični izdelki zaenkrat povpraševanja še niso upadla.

Ob tem, ko se s kupci dogovarjamo za razreševanje in, ko kupci ne priustajajo, pa jim mi z naše strani kljub temu ne moremo zagotavljati redne oskrbe. Posebno je to kritično prav pri umetnem usnju in lepilih, kjer dostikrat prihaja do zakasnitve dobav, ker tudi naši dobavitelji iz podobnih razlogov ne izpolnijo naročil in zaradi tega, ker uvoz surovin ne teče normalno.

Zaostajamo tudi pri spremembah prodajnih cen. Razen lepil, transportnih trakov in klinastih jermen, kjer je bila sprememba cen odobrena v marcu, ter pnevmatik, kjer so spremembe cen v polovico manjšem povprečnem odstotku (9,5) kot je bilo zahtevano (19,0 odstotkov) odobrene konec aprila, še nismo dobili soglasja za vse ostale skupine izdelkov.

Iva Mohorič

Ali je problem s surovinami in devizami neizbežen?

Ob analizah uspešnosti poslovanja naše delovne organizacije (in drugih v gumarski panogi) že nekaj let vztrajno ponavljamo, da sicer zvišujemo produktivnost dela, znižujemo stroške poslovanja in dvigujemo proizvodnjo, vendar ob naraščajočih cenah surovin, pretežno uvoznih, z vsemi internimi ukrepi, ki jih imenujemo stabilizacijske, akcijske in drugačne programe, ne dohajamo zunanjih negativnih vplivov in dosega mo vse manjši ostanek dohodka, ki bi omogočil naložbe v nove proizvodnje na kranjski lokaciji ali izven nje. Z novimi naložbami želimo doseči večjo proizvodnjo izdelkov in seveda večji ostanek dohodka pri omejenem povečanju števila zaposlenih. Kljub temu, da veliko pozornost posvečamo tistim proizvodnjam, ki relativno bolj pokrivajo stroške in vlagajo v proizvodnjo domače osnovne surovine, kot so sintetični kavčuk, saje, tekstil, pa imamo občutek, da preveč vztrajamo na povečanju količin izdelkov, premalo pa na izboljšanju kvalitete teh izdelkov. Še posebej premalo naredimo pri razvoju novih proizvodov, ki ob bistveno manjši porabi surovin lahko prinesejo enak ali večji ostanek dohodka. To so izdelki višje stopnje predelave, ki zahtevajo predvsem znanje in šele potem drage uvozne surovine.

Poznamo številne primere gumenih izdelkov, ki jih uvažamo in je njihova cena desetkrat večja kot cena naših velikoserijskih izdelkov.

To pomeni, da je s porabo ene desetine surovin mogoče prodati izdelek za enako ceno, kot jo dosegamo danes pri naših standardnih proizvodih!

Seveda pa ni mogoče prodati velikih količin takih izdelkov brez prizadevanj na področju raziskave tržišča, razvoja tehnologije in včasih rizičnega uvajanja izdelka v proizvodnjo. V proizvodnem programu je treba imeti celo množico takih izdelkov, da se nadomesti sedanja proizvodnja velikoserijskega proizvoda. To pa zahteva večje napore vseh strokovnih sektorjev, angažiranje strokovnega kadra, ki zaupa v svoje sposobnosti in željo po ustvarjanju, poleg tega pa jasno začrtano usmeritev k razvoju novih proizvodov na ravni delovne organizacije in ustrezno podporo.

Sedanje težave, ki jih čutimo ob vse višjih cenah in ob pomanjkanju surovin, bi bile znatno manjše, če bi bili usmerjeni v proizvodnjo izdelkov, v katerih porabljeni material predstavlja 30 odstotkov namesto 60 odstotkov od prodajne cene. To bi pomenilo, da bi za enak dohodek v letu 1980 porabili za 100 starih milijard din surovin, namesto za 200 milijard za 60 milijard uvoznih surovin namesto za 120 in, če danes plačujemo devize (na prostem trgu ali pa z izvozom) po 40 odstotkov nad uradnim tečajem, bi samo iz razlik porabe deviznih sredstev prihranili (120 - 60) 0,4 = 24 milijard dinarjev.

Vprašamo se (kljub temu, da se zavedamo, koliko naporov je potrebno, da se osvojijo novi proizvodi, v katerih bo dvakrat manjša vrednost vgrajenega materiala in več znanja), koliko smo pripravljeni vložiti, da bi tak prihranek dosegli v bodoče, če ga nismo v preteklosti! Ne pričakujemo, da se bodo stvari spremenile čez noč, toliko bolj pa smo prepričani, da je v tej smeri treba krojiti politiko nadaljnjega razvoja, ker bomo sicer, v želji po večji proizvodnji (izraženi v tonah in ne po ostanku dohodka) rabili vsak dan več surovin, več deviz in več dinarjev za njihov nakup ob komaj spremenjenem ali pa celo slabšem ostanku dohodka.

In, če je danes že vsakomur jasno, da je potrebno vlagati v domače surovine, in čim več izdelkov izvažati, ali je zelo težko pod »surovinami« razumeti tudi strokovni kader in pod »izdelki« tudi doma proizvedeno znanje?

Pod vlaganjem v strokovni kader razumemo optimalno izbiro, možnosti za delo in organiziranost dela s kadri, ki so pripravljeni razvijati nove proizvode, pod izvozom znanja pa vsaj zavest, da razpolagamo s tehnologijami, ki jih manj razviti kupujejo, ne pa samo premišljujemo, katere tehnologije bomo kupili.

Kako hitro smo torej pripravljeni iti v tako smer in kolikšen del možnih prihrankov smo pripravljeni vložiti v to?

Mislím, da je o tem potrebno razmišljati in tudi kaj ukreniti, ker od odločitve o spremembi smeri razvoja do rezultatov hitro mine eno srednjeročno obdobje.

Kdor je na poti k cilju v zamudi, se mora odločiti, ali bo pospešil korak, ali pa se bo vrnil in poiskal drugačen cilj.

Ivan Škofic

Konfekcionerke – da ali ne?

Do nedavnega je veljalo konfekcioniranje avtoplaščev za samo moško delo.

Pred dobrim letom dni pa so to delo začele opravljati tudi ženske.

Kako in zakaj so se v delovni enoti Konfekcija odločili za takšen ukrep – s takšno spremembo, sem se pogovarjal z vodjem delovne enote Konfekcija, tov. Slobodanom Diničem.

»Zaposlitev žensk kot konfekcionerk ni samo modna muha ali ukrep, ampak je to rezultat večletnega izboljševanja delovnih pogojev in študij delovnega mesta za konfekcijo R potniških avtoplaščev. Prav analize tega študija so nas pripeljale do zaključkov, da so pogoji na tem delovnem mestu toliko lažji, da so dosegli takšno stopnjo izboljšanja delovnih pogojev, ki omogočajo delo ženskam. Iz preventivnih in humanih pogledov smo se odločili zaposlovati na tem delovnem mestu samo ženske med 18. in 30. letom starosti.

V začetku te »novosti« smo zaposlili tri ženske, vendar sedaj delata samo dve. S tem ni rečeno, da ne mislimo več zaposlovati žensk kot konfekcionerk. To, kar smo dosedaj napravili, je šele začetek. V bližnji prihodnosti, ko se bo potniška konfekcija povečala, nameravamo zaposliti še približno deset žensk na tem delovnem mestu, je povedal tovariš Dinič.

Kakšen pa je bil osnovni – temeljni vzrok za proučevanje tega delovnega mesta v tej smeri?

Kot vemo je pomanjkanje moške delovne sile prisotno v celotni občini, tako pa je seveda tudi pri nas. Prav to nas je tudi vodilo k razmišljanju o »konfekcionerkah«. Lahko povem kot primer, da našo delovno organizacijo stane deset na

novo zaposlenih delavcev kar staro milijardo dinarjev. Torej je prerazporejanje žensk na to delovno mesto tudi glede stabilizacije zelo ugodno in dobrodošlo, kar se tudi sklada z vsemi našimi prizadevanji in akcijskimi programi za lažje premagovanje težkih pogojev gospodarjenja v zadnjem času.

Ali mislite, da delo na konfekciji res ni pretežno za ženske?

Kot sem že prej omenil, so leta, ki dovoljujejo delo na konfekciji, omejena.

Mogoče je trenutno res še težje kot bo kasneje. Ženske morajo sedaj same menjavati zanje težke polizdelke. Ko pa bomo zaposlili še dodatno število ženske delovne sile in bo žensk več, bomo organizirali menjavo polizdelkov. S tem se bodo pogoji dela še izboljšali.

Trenutno delata le dve konfekcionerki. Pa bi se lahko že ustvarila kakšna primerjava z ostalimi konfekcionerji?

Lahko rečem, da se v doseganju norme lahko primerja žensko delo z moškim. Vemo tudi, da so na splošno ženske veliko bolj natančne in imajo bolj enakomeren ritem dela kot moški. Zato lahko sklepamo, da se nam zaradi odločitve nadaljne prerazporeditve žensk na to delo ni treba bati zmanjšanja kakovosti izdelkov.

Pogovarjal sem se še s tovarišico Vero Ovčar, eno od konfekcionerk na II. stopnji R potniških avtoplaščev.

Povedala je, da je pri nas zaposlena že dobra štiri leta. Ob vstopu v delovno organizacijo je najprej delala v Tovarni avtopnevmatike, na delovnem mestu je povijala žična jedra, v delovni enoti Ogrodja-konfekcija, sedaj pa je že eno leto konfekcionerka.

Kako gre kaj konfekcioniranje? sem jo povprašal.

Vsaj za sedaj mi je to delo všeč in je še kar zanimivo. Ni se bilo težko privaditi. Res, da je težje kot povijanje jeder, se pa tudi nekaj več zasluži. 50 starih tisočakov ali nekaj več na mesec pa človeku kar prav pride.

Menda bodo prerazporedili na to delo še nekaj žensk?

Ja, tudi jaz sem slišala. Mislim, da bo potem tudi bolje in ne bo več treba dvigovati in menjavati težkih rolic polizdelkov (ena rolica včasih tehtala tudi čez 20 kg). Moram priznati, da mi tudi sedaj včasih kdo od sodelavcev ali delovodij pomaga pri menjavi. Z vsemi se dobro razumem.

Koliko časa nameravaš ostati na konfekciji?

Na Delavski univerzi obiskujem strojepisni tečaj in ne vem, kako bo. Za sedaj mi je tu všeč. Saj me včasih ujezi, kadar so slabi polizdelki – pasovi, kajti takrat se ne da dobro delati. Vendar pa tudi takšna stvar človeku prežene

enoličnost dela, ki jo vsiljuje norma. Zdi se mi, da mene ravno to, ker hočem delati čim bolj kvalitetno, privlači h konfekcioniranju.

Vseeno pa se mi zdi, da norma in drža pri stroju precej utrujata človeka?

Res je, včasih postane delo enolično in utrudljivo. V takih primerih mi je všeč, če za kakšen dan lahko zamenjam konfekcioniranje z drugačnim delom.

Po delu v tovarni in še popoldanskem izobraževanju si prav gotovo utrujena in izkoristiš proste dneve in dopust za izlete?

Dopusta in prostih dnevov ne izkoristim za izlete in letovanje. Z mojem gradiva hišo. Takšne dneve torej porabim za »letovanje v novogradnji«. Vem, da bi bilo prav, posebno še zaradi otrok, da bi šli kdaj na počitnice, vendar za enkrat še ne gre. Pravimo si: Bomo šli pa potem, ko bo hiša!

Rudi Zevnik

Vozniki, pozor!

Čeprav nimam daleč do šole, saj je pot dolga le tri kilometre, pa je vendar dovolj dolga, da lahko vidim, kako vozijo vozniki motornih vozil. Pot je resda nevarna, saj je treba prečkati dvoje nevarnih križišč, pa vendar. Iz ljubljanske strani pridrve avtomobili z neznansko brzino, zato nikdar ne veš, ali boš srečno prišel na drugo stran ali ne. Še sreča, da se ni zgodila še nobena hujša nesreča, saj otroka še nihče ni povozil. Kot vidimo, je otroška previdnost na višku. Pa kaj ne bi bila, saj nas doma starši od prvega dne opozarjajo, kje naj hodimo in kako. Zato se zgodi, da čakaš na robu ceste celo večnost, pa se te nihče od voznikov ne usmili, češ, ti kar čakaj. Da ne govorim, kako vozijo vozniki ob slabem vremenu. Zapelje naravnost v lužo, ne da bi zmanjšal hitrost, da voda curkoma brizgne v mimoidočega. Voznik pa se navadno še škodoželjno zasmije, ko čistiš moko obleko in zahupa: »Pa sem te!«

Često se zgodi, da nam avtomobilist tik za petami zatrobi, človek se ustraši, in prav lahko bi se zgodila nesreča, saj bi lahko skočil naravnost pod avtomobil.

Prometni predpisi pravijo, da mora voznik vožnjo prilagoditi razmeram, v kakršnih vozi. Zato bi na vsak način morali pred naseljem zmanjšati hitrost, paziti na pešce in kolesarje, predvsem na otroke.

Vozniki bi morali biti vedno trezni, ne bi smeli izsiljevati prednosti, biti bi morali zelo previdni in bolj obzirni, prehitovati tam, kjer je to dovoljeno, bolj intenzivno bi morali upoštevati cestno-prometne predpise in prometne znake, pa bi bilo mnogo manj prometnih nesreč, ki včasih prav zaradi nepremišljenosti voznikov zahtevajo toliko človeških življenj. Žal je med njimi pogosto tudi mnogo otrok.

Zato pozivam vse voznike, naj pazijo na otroke, posebno tiste najmlajše z rumenimi rutami, ki so premalo poučeni o današnjem ponorelem prometu.

Peter Tušan OŠ Lucijan Seljak, 7. c

Kako je bilo z našim zdravjem v letu 1979?

Obratna ambulanta SAVA Kranj je v letu 1979 nudila celovito zdravstveno varstvo 4216 delavcem, od tega 2822 moškim in 1394 ženskam zaposlenim v SAVI Kranj. V to število so vključeni tudi delovni invalidi, ki jih imamo 37 druge in 174 tretje kategorije. Skupaj je vseh invalidov 211, od tega 55 žensk in 156 moških oziroma cca. 5 odstotkov vseh zaposlenih.

Kurativna dejavnost

V preteklem letu je bilo opravljenih 21824 zdravniških pregledov, od tega prvih 7141 ter 14683 ponovnih. Razmerje med prvimi in ponovnimi pregledi je skoraj enako lanskemu, tj. 1:2,1 napram 1:1,8 v letu 1978. Tudi pogostnost obiska v obratni ambulanti se ni bistveno spremenila. V letu 1978 je bil vsak Savčan 5-krat v obratni ambulanti, v letu 1979 pa 5,4-krat, kar znaša za 8 odstotkov povečan obisk.

Število bolnikov, ki so bili v bolniškem staležu, je bilo 7100, t. j. zvišanje za 7,5 odstotkov napram letu 1978, pač pa je število izgubljenih delovnih dni tako — z — kot — brez — porodnic enako kot v preteklem letu.

Nekaj več časa se moramo pomuditi pri obolevnosti naših delavcev.

Tako kot v letu 1978 najdemo

— na prvem mestu obolenja kosti in gibal, kjer je bilo izgubljenih 197,6 delovnih dni na 100 zaposlenih;

— na drugem mestu so ponovno nesreče izven dela s 183,3 izgubljenimi dnevi na 100 zaposlenih;

— na tretjem mestu je nega bolnih svojcev, s 163,1 izgubljenimi dnevi, šele

— na četrtem mestu so obolenja dihal in

— na petem mestu obolenja prebavnega trakta s 130,5 in 108 izgubljenimi dnevi na 100 zaposlenih.

Na koncu naj še navedem, da je bilo za vsa obolenja skupaj izgubljenih 1423,5 delovnih dni na 100 zaposlenih.

Bolniški stalež je še vedno nižji kot v občini Kranj, saj v SAVI znaša s porodnicami 3,80 odstotka napram 4,60 odstotka v občinskem merilu, vendar pa napram letu 1978 beležimo porast staleža brez porodnic za 21,5 odstotka. V kolikor bi se trend naraščanja nadaljeval, bo potrebna skrbna analiza tega pojava.

Preventivna dejavnost

Letni preventivni program dela je bil izpolnjen s 115,5 odstotki prekoračitve. Prekoračitev se nanaša na opravljen preventivne preglede, ki so bili opravljeni 100 odstotno, ampak na ostalo preventivno dejavnost, prvenstveno na fiziologijo dela.

Primerjava podatkov o številu pregledanih za zaposlitev, le-teh je bilo 441 — in številu poprečno zaposlenih v letu 1978 pa kaže, da se je število zaposlenih zmanjšalo in ne povečalo.

S stališča letošnje resolucije je pojav dokaj ugoden, zadeva pa je manj razveseljiva, če pomislimo, kaj pomeni fluktuacija 441 ljudi oz. cca. 10 odstotkov vseh zaposlenih. Mislim, da je potrebno še bolj osredotočiti vse napore v reševanje tega problema, ki pa je zelo tesno povezan s problemi delavcev iz drugih republik.

Ugotovitve pri obdobjih preventivnih pregledih so pokazale, da je močno padel — za 24,5 odstotkov — odstotek zdravih delavcev med pregle-

danimi. Tako v lanskem letu najdemo samo 53,1 odstotka zdravih, napram 66 odstotkom v letu 1978. Razlika je razumljiva, če vemo, da so bili v preteklem letu pregledani delavci iz naših najstarejših obratov, t. j.: GTI v celoti ter mehanične delavnice.

Med kroničnimi bolniki najdemo 38,5 odstotkov lažje in 8,4 odstotka težje bolnih. Analiza razprostranjenosti kroničnih bolezni v naši delovni populaciji nam pokaže, da kot vedno izstopajo:

— na prvem mestu kronične bolezni alkoholizma in nevroz z 22,1 odstotki vseh pregledanih,

— na drugem mestu najdemo obolenja s prekomerno telesno težo z 20,7 odstotka

— na tretjem in četrtem mestu so ponovno obolenja gibal in čutil s 13,1 odstotka

— na petem mestu najdemo obolenja obočil oz. ožilja in srca z 11,2 odstotka od pregledanih.

Značilen podatek je, da bolujejo naši kroničarji za več obolenji hkrati. Poprečno imajo 1,3 različnih kroničnih bolezni. Razpršenost kroničnih bolezni po posameznih obratih je različna. Tako najdemo v posameznih oddelkih dokaj nizke odstotke zdravih delavcev. Najslabše je stanje v oddelku Lovski material in embalaža, kjer smo našli samo 36 odstotkov zdravih delavcev, nato sledi stara valjarna z 41 odstotki zdravih itd.

Ocena prikazanih podatkov nas zavezuje, da se bomo morali zelo resno spoprijeti z nadaljno modernizacijo tovarne, kajti ob takih trendih širjenja kroničnih degenerativnih bolezni, nam bo izpad zaradi obolenj kosti in gibal prerasel vse razumne meje.

Ponovno moramo opozoriti na obolenja čutil. Tu imamo v mislih predvsem obolenja sluha.

Vsem nam je znano, da pri naša modernizacija proizvodnje s seboj tudi določene negativne pojave. Eden izmed njih je tudi ropot.

Pri obdobjih pregledih smo ugotovili, da kar 30 odstotkov zaposlenih delavcev kaže znake okvare sluha. Okvara ima take značilnosti, da ko enkrat nastopi, jo ne moremo več popraviti in se stanje samo še slabša. Edino sredstvo v borbi proti tej bolezni je — preprečevanje ropota —. Zato je nujno potrebno, da s tehnološke strani napravimo vse, kar je možno, da se preprečuje ropot,

po drugi strani, pa se morajo delavci, ki v takih pogojih delajo, zavedati nevarnosti in uporabljati zaščitna sredstva.

Če boste uporabljali švedsko vato bo sporazumevanje pri delu nekoliko težje, ampak »dragi Savčani«, ko boste oglušeli, vam bo pomagalo samo še **kričanje**.

Naj zaključimo z nekaj predlogi samoupravnim organom delovne organizacije Sava Kranj:

1. Umestno bi bilo sestaviti komisijo iz ustreznih strokovnih služb, da bi stalno spremljala in proučevala problematiko delavcev iz drugih republik.

2. Služba varstva pri delu naj še bolj usmeri napore v preprečevanje širjenja ropota po obratih ter v preprečevanje delavcev o potrebnosti uporabe osebnih zaščitnih sredstev.

3. Skrb za pravilno zaposlovanje delavcev mora biti prisotna v vseh prizadetih službah. Da bi to dosegli, moramo stalno proučevati organizacijo proizvodnje in urejenost delovnih mest. To bo seveda izvedljivo, če bo ustrezna skupina strokovnjakov nenehno proučevala te probleme.

Naše poročilo zaključujemo z mislijo, da mora biti skrb nas vseh, da ohranimo svoje zdravje, ker bomo samo tako dosegali boljše rezultate pri delu in s tem večje materialno in socialno blagostanje.

dr. Jaka Vadnjak

Po daljšem premoru je zopet stekla razprava o alkoholizmu

Prelistala sem 22 zaporednih števil našega glasila in ugotovila, da smo pred približno enim letom lahko prebrali zapis na tovrstno tematiko. Precej predaha je torej bilo (vsaj na papirju), pa ne samo v naši delovni organizaciji, ampak v širšem družbenem prostoru.

Občinska skupnost socialnega varstva je v marcu 1980 na seji skupščine obravnavala »Poročilo o delu in aktivnosti na področju boja proti alkoholizmu v občini Kranj.«

Leta 1973 je bil izdelan na republiškem nivoju akcijski program boja proti alkoholizmu. Nosilci tega programa v občini so bili: Združeni zdravstveni dom, Center za socialno delo Kranj, Občinski sindikalni svet Kranj, Občinska konferenca SZDL Kranj, Izvršni svet SO Kranj, socialne službe v OZD in klubi zdravljenih alkoholikov. Na podlagi poročil navedenih nosilcev, je delovna skupina pri občinski skupnosti socialnega varstva sestavila naslednjo ugotovitev oziroma oceno uresničevanja akcijskega programa:

1. Naloge s strani nosilcev niso bile v celoti uresničene. Osnovni vzrok je dejstvo, da za občino Kranj ni bilo konkretnih zadolžitev. Vsi nosilci pa ugotavljajo, da ni evidence vseh alkoholikov v občini, kar bi predstavljalo izhodišče za program dela.

2. Na področju zdravstva je delo v zadnjih letih nazadovalo, priliv novih pacientov je bil majhen. Opravičila zdravnikov, da so preveč obremenjeni na delovnem mestu, niso sprejemljiva.

3. Invalidsko upokojevanje zaradi alkoholizma je treba zaostriti.

4. Dejavnost klubov zdravljenih alkoholikov nazaduje, nekateri klubi so prenehali z delom, članstvo se ne pomlaja, aktivnost zdravstvenih delavcev v klubih je zelo nezadovoljiva, primanjkuje ustreznih kadrov, ker je zamrlo njihovo usposabljanje in tudi prostorske težave nekaterih klubov so še vedno prisotne.

5. Delovne organizacije še vedno nimajo v svojih normativnih aktih opredeljenih zadolžitev posameznih služb za delo na področju preprečevanja alkoholizma in obravnavanja alkoholikov. Prav tako niso opredeljene (razen redkih izjem) v aktih sankcije za vinjenost na delovnem mestu.

6. Center za socialno delo ugotavlja neučinkovitost zdravstvene službe in nepovezanost med nosilci boja proti alkoholizmu. Zaradi prepočasnih akcij za vključitev alkoholika v zdravljenje, se na centru srečujejo z alkoholiki v tolikšni fazi propadanja, da ni več druge možnosti, kot zagotoviti osnovne življenjske pogoje.

Na podlagi teh in še drugih ugotovitev, je delovna skupina pripravila predloge za izboljšanje stanja, med katerimi navajam le najvažnejše:

– Združeni zdravstveni dom – tozdr ZD Kranj, bi moral skupaj z občinsko zdravstveno skupnostjo v svojem delovnem programu natančno opredeliti naloge na področju zdravljenja alkoholizma,

– pred vsako invalidsko upokojitvijo alkoholika, ga je treba poslati na zdravljenje,

– klubi zdravljenih alkoholikov se morajo tudi sami prizadevati za poživitev klubske dejavnosti in popestriti skupinsko delo,

– akcijo boja proti alkoholizmu je treba voditi v širšem družbenem prostoru,

– spremeniti je treba odnos družbe do alkoholizma oziroma do pitja alkoholnih pijač, ki je preveč tolerantna,

– delavci, ki delajo na področju preprečevanja alkoholizma, se morajo bolj usmeriti na preventivne akcije in ne samo na odpravljanje posledic,

– prosvetne delavce bi morali dodatno usposobiti za delo na področju preprečevanja alkoholizma tako, da bi to delo postalo sestavni del vzgoje in izobraževanja,

– v program zakonskega in predzakonskega svetovanja naj se vključi tudi elemente vzgoje glede alkoholizma,

– razmerje med gostinskimi obrati in mlečnimi restavracijami ni ustrezno,

– v delovnih organizacijah je potrebno zaostriti delovno disciplino glede vinjenosti na delu.

Za izpeljavo širše akcije in za izdelavo akcijskega programa boja proti alkoholizmu, je prevzela obvezo Občinska skupnost socialnega varstva v sodelovanju s Koordinacijskim odborom za boj proti alkoholizmu pri občinski konferenci SZDL.

M. N.

Socialna pomoč tudi v letu stabilizacije?

Zdi se, kot da nas hoče leto 1980 strezniti, postaviti na realna tla, saj smo v preteklih dveh desetletjih takorekoč čez noč postali otroci potrošniške družbe.

Stabilizacijo občutimo tako ali drugače vsi. Določena skupina ljudi pa je bila in bo zaradi spleta različnih življenjskih okoliščin bolj prizadeta in tega prav letos ne smemo zanemariti, nasprotno, imamo priložnost pokazati celo večjo mero človečnosti.

Poročeni **delavci iz drugih republik**, ki živijo ločeno, njihove družine pa se nahajajo v matičnem kraju.

Samski delavci, ki imajo neurejeno prehrano, stanujejo v podnajemniških sobah ali samskih domovih ter prejema razmeroma nizek osebni dohodek – (npr. do 5.800)

Zdravstveno ogroženi delavci, ki prejema za čas bolezni razmeroma nizko nadomestilo osebnega dohodka (manj kot 4.500)

Mlade družine z otroki, ki živijo v podnajemniškem razmerju in so zaradi neugodnih stanovanjskih razmer zdravstveno ogrožene in zato tudi materialno prizadete.

Samohranilke-ci so v zadnjih letih bili manj ogrožena skupina. Verjetno pa bo zopet – vsaj letos – zahtevala večjo pozornost.

Ostali delavci, pri katerih je trenutno splošno socialno stanje v odnosu do drugih, slabše.

Sestavili smo lestvico, ki je namenjena le orientaciji in ni odločilna pri dodelitvi. Lahko nekdo zasluži manj, pa ne bo dobil pomoči (npr. samohranilec živi z otroki pri svojih starših), drugi pa zasluži več, pa je bolj upravičen do socialne pomoči, ker živi z družino v podnajemniškem razmerju.

Lestvica je naslednja:

do 3.000,00 din na družinskega člana	
prejme pomoč	2.300,00
od 3.000,00 din do 3.300,00 din na druž. člana	
prejme pomoč	1.800,00
od 3.300,00 din do 3.500,00 din na družinskega člana	
prejme pomoč	1.300,00

Menim, da bi bilo prav, če osvežimo nekatere misli, izkušnje, ki smo jih pridobili v preteklih letih, saj vsako akcijo spremljajo tudi širši cilji socialne politike:

- **socialna pomoč ni miloščina, temveč pravica,**
- **socialno pomoč naj uveljavlja vsak delavec sam,**
- **materialna socialna pomoč družini, kjer eden od staršev troši denar za alkohol, ni ustrezna oblika pomoči,** temveč je prav in pošteno, da se **prizadetega delavca usmeri v zdravljenje**, da bo sam sposoben ustvarjati več,
- osebni dohodek družinskega člana ni odločilno merilo,
- socialna pomoč ne sme biti navada;

Za zaključek tole:

V letu stabilizacije ne bomo mogli razdeliti bistveno višje socialne pomoči, kljub temu se bomo ravnali po reku: »Kdor rad da, dvakrat da!«

Zdaj pa še običajni napotki:

Nekaj dni po izidu glasila bodite pozorni na Informator o socialni pomoči. Izpolnjenega čimprej pošljite na Oddelek za socialno varstvo in družbeni standard, kjer bomo akcijo izpeljali po že ustaljeni poti.

Pri razdeljevanju moramo upoštevati načelo vzajemnosti, solidarnosti in spoštovanja pravic slehernega človeka.

Ana Čebulj

V SPOMIN

Spoštovani tovariš, cenjeni sodelavec Jože Pekolj

Globoko nas je pretresla novica, da je prenehalo biti tvoje srce, dragi Jože, naš delovni tovariš.

Čutili bomo tvojo izgubo, saj si bil med nami vse od leta 1964. Povsod je bilo čutiti tvojo vnemo in skrb za vsakdanje delovne naloge; skušal si vedno med prvimi s kvalitetnim delom in pravočasno dokončanimi delovnimi nalogami graditi svojo in našo bodočnost.

Tvoja življenjska pot ni bila lahka. Bila je posuta s trnjem, vendar herojska. Kot mlad mož si se vključil v narodno-osvobodilno borbo že januarja 1942. leta. Bil si borec Cankarjeve brigade – II. bataljona. Hrabro si se boril za našo svobodo do novembra 1943. leta. Bil si ujet in sovražnik te je preganjal v koncentracijsko taborišče v Nemčijo. Taborišče si po težkih mučenjih le preživel in se izmučen, izčrpan vrnil v domovino v maju 1945. leta. Grozodejstva vojne si krepko okusil; za svojo hrabrost si prejel medaljo zaslug za narod.

Ko stojimo ob tvojem odprtem grobu, se nam dozdeva, da si še vedno med nami. Žal je narava neizprosna. Teža življenja ti je prekinila vsakdanjo pot in ti prekinila utrip srca, ki je tako zavestno udarjala za našo prelepo svobodo.

Jože, zapustil si nas ob našem nedokončanem delu. Sami bomo korakali naprej, toda v mislih boš vedno med nami.

V imenu družbenopolitičnih organizacij tovarne gumijevih in kemičnih izdelkov »Sava«, sodelavcev, prijateljev se ti zahvaljujemo za vso delavnost in tovarništvo.

Naj ti bo slovenska zemlja lahka in topla odeja, gozdovi in holmi pa naj ti pojo v večnem snu za ves trud in življenjsko hrabrost.

Počivaj v miru!

Tvojim najdražjim pa naše globoko sožalje!

sodelavci

ZAHVALE

Ob prerani in boleči izgubi dragega moža in očeta Martina Zorka se iskreno zahvaljujemo vsem njegovim bivšim sodelavcem iz deponskega skladišča, gasilcem, izplačilnemu oddelku in sindikalni organizaciji »Sava« Kranj za denarno pomoč, darovano cvetje in izrečeno sožalje. Prav tako se zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

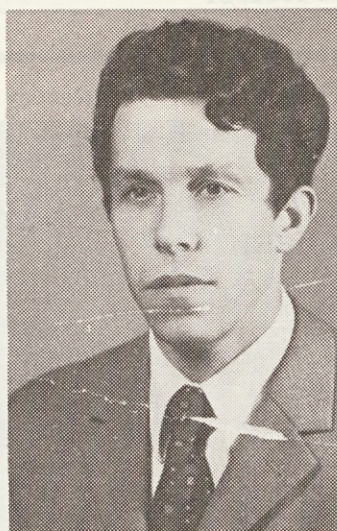
žalujoči: žena Francka, sin Martin

Ob smrti mojega moža Jožeta Pekolja, invalidskega upokojenca Save, se najtopleje zahvaljujem organizaciji ZB, sindikalni organizaciji in sodelavcem za organizacijo pogreba, podarjeno cvetje, ganljive besede in za sočustvovanje ob grobu ob težki uri slovesa.

žalujoča: žena Albina Pekolj

Sodelavkam in sodelavcem tozda Velopnevmatika se iskreno zahvaljujem za podarjeni venec in izrečeno sožalje ob smrti mojega očeta. Še posebej se zahvaljujem ožjim sodelavcem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Anton Veselič

V SPOMIN

Dragi Edo

Dotrpelo je tvoje telo in ugasnil je tvoj nasmejani obraz. Končalo se je življenje, ki je vse do poslednjih trenutkov skušalo vsrkati vase moči, ki prinašajo nov dan.

Kruta resnica je tako nepričakovano udarila med nas, da se ne moremo sprijazniti s tem, da te ni več. Vsaka izguba človeka je boleča, še hujša pa je bolečina, ker te je smrt tako nenadoma iztrgala iz življenja sredi vsakdanjega dela.

Že v najzgodnejši mladosti si se srečeval z velikimi težavami in pomanjkanjem. To trdo življenje v mladosti te je napravilo takšnega, kot smo te vsi poznali: poštenega, marljivega, trdnega in pogumnega, vedno pripravljenega pomagati komurkoli.

Dragi Edo – polnih 13 let si delal v Savi. Razporejen si bil k različnim delovnim nalogam, katere si povsod vestno in marljivo opravljal. Kjerkoli si delal si ustvarjal dobre prijateljske odnose in prijetno delovno vzdušje. Nisi se zaustavljaj pred težkim fizičnim delom, niti pred delom, ki si ga moral opravljal v zdravju škodljivem okolju. Morda te je prav zaradi tega začela nažirati zahrbtna bolezen, ki ti je počasi slabila sposobnosti, čeprav tega nisi priznal, vendar ti vsega ni bilo mogoče v celoti zakriti. Mnogim si bil zelo dober tovariš, tako pri delu kot v prostem času.

Zdaj stojimo ob tvojem odprtem grobu, v spominu so nam podobe s srečanj iz življenja in dela. Bil si eden izmed tistih delavcev, ki jim delo ni bilo le čast, ampak odgovornost.

S svojim delom in iskrenostjo si užival zaupanje ter spoštovanje in zato, dragi Edo, te bomo sodelavci in prijatelji ohranili v trajnem spominu.

Mirno počivaj v naši slovenski zemlji.

sodelavci

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirnajstredno, glavna in odgovorna urednica Vera Drašak, tehnični urednik Peter Bogataj, foto-

grafije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1 72) z dne 27. marca 1973.

RAZPIS

za šolsko leto 1980/81

Vpis učencev v

POKLICNO GUMARSKO ŠOLO

60 učencev

(Boljši učenci bodo lahko nadaljevali šolanje ob delu ali iz dela na tehniški gumarski šoli);
in

UČNA MESTA V KOVINARSKI IN ELEKTRO STROKI

za naslednje poklice:

– strojni ključavničar	2 učenca
– monter ogrevalnih naprav	1 učenec
– orodjar	4 učenci
– strugar	4 učenci
– brusilec	1 učenec
– rezkalec	1 učenec
– obratni električar	3 učenci
– puškar	8 učencev
– puškar-kopitar	2 učenca

VPISNI POGOJI

- končanih 8 razredov osnovne šole,
- uspešno opravljen psihološki pregled,
- opravljen zdravniški pregled v ambulanti Sava,
- starost do 18 let.

ZA SPREJEM JE TREBA PREDLOŽITI:

- prošnjo za sprejem v šolo oziroma v uk,
- zadnje šolsko spričevalo (tako po prejemu),
- izjavo staršev, da bo učenec ostal v delovnem razmerju v delovni organizaciji Sava toliko časa, kolikor bo trajalo šolanje,
- prošnjo za sprejem v dijaški dom (samo oddaljeni učenci);

UGODNOSTI V ČASU ŠOLANJA:

- štipendija oziroma mesečna nagrada, ki je odvisna od učnega uspeha učenca (od 1500 do 2500 din),
- povračilo prevoznih stroškov nad 50 din, če se učenec vozi v šolo,
- regres za dopust,
- topel obrok (malica) po regresirani ceni,
- delovna obleka in čevlji,
- učni pripomočki za strokovne predmete na Poklicni gumarski šoli.

Učencem, ki bodo med šolskim letom v Dijaškem domu v Kranju, bo delovna organizacija prispevala še polovico stroškov za oskrbovalnino v domu.

Po končanem šolanju se učenci takoj zaposlijo v delovni organizaciji Sava. V delovnem razmerju prejema osebni dohodek, ki je odvisen od ocene delovnega mesta, obsega in kvalitete dela in znaša od 6.000 do 8.000 din.

KAJ PA PO ŠOLANJU?

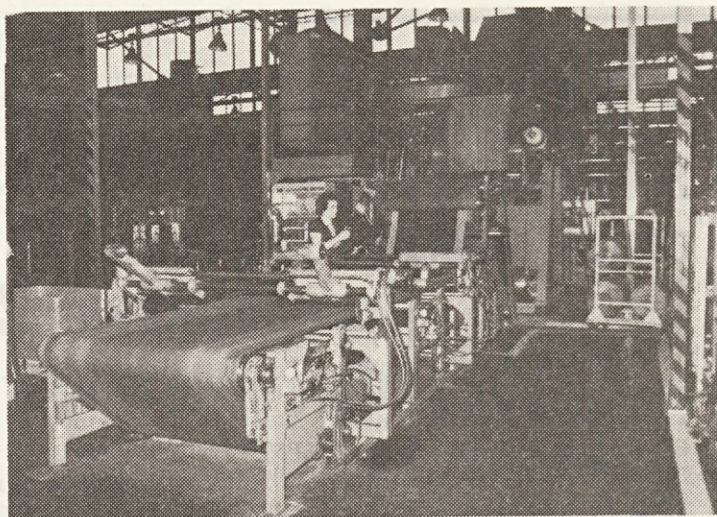
Učenci, ki pokažejo prizadevnost v šoli, se lahko vključijo v nadaljnje šolanje v šolah za zaposlene, in to v skladu s potrebami delovne organizacije.

Dodatne informacije lahko dobite v Izobraževalnem centru SAVA, Kranj, Škofjeloška cesta 7 (telefon 25-461, interna 569).

ROK PRIJAVE

Rok za prijave je do 30. maja 1980 na naslov:

IZOBRAŽEVALNI CENTER SAVA KRANJ
64000 Kranj, Škofjeloška cesta 7

Akcija »Tisoč delavcev – samoupravljalcev«

V mesecu maju bo stekla akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev«, ki jo organizira Zveza sindikatov Slovenije v sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. Namen akcije je pridobiti oziroma vzpodbuditi čimveč sodelavcev k aktivnem sodelovanju pri oblikovanju tovarniških in drugih glasil. Dejstvo je, da je tudi v naši delovni organizaciji oblikovanje informacij prepuščeno dobri volji posameznikov in uredniškemu odboru, kar pa je glede na število članov kolektiva odločno premalo. Še posebno, če govorimo oziroma uveljavljamo podružbljanje obveščanja. V zadnjem obdobju v naše glasilo dopisuje od 25 do 30 sodelavcev. Pa še to so v večini strokovni sodelavci in nekaj mladincev, ki se trudijo, da bi kar najbolj predstavili svoja področja dela in potem se pojavljajo kritike, da je preveč strokovnih člankov in podobno. Pripombe so načelne in same po sebi ne bodo pripomogle k vsebinskemu izboljšanju obveščanja.

In kar je še posebno pomembno in kar ugotavljamo vsak dan je, da je obveščenost o delu sindikalnih skupin in dogajanjih v posameznih delovnih sredinah pomanjkljivo. Enako mnenje so imeli tudi udeleženci na nedavnem sindikalnem seminarju v Škofji Loki. Poleg že omenjenih slabosti pa se pojavlja tudi vprašanje nemajhnih finančnih sredstev, ki so namenjena za informiranje. Ob tem naj omenimo, da je anketo o informiranju objavljeno v časopisu Sava in tedniku Od srede do srede izpolnilo samo 1,2 odstotka zaposlenih, kar je zgovoren dokaz o našem odnosu do obveščenosti, ki je eden osnovnih pogojev za samoupravno odločanje.

Da bi stanje na področju podružbljanja izboljšali, je bil na seminarju predsednikov Izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikatov v Škofji Loki 19. aprila sprejet delovni dogovor.

Z ozirom na število osnovnih organizacij sindikata in drugih organizacij bomo v delovni organizaciji Sava in Sava Commerce organizirali akcijo »sto novih dopisnikov«. V vsaki delovni sredini naj bi vsaj eden sodelavec pisal ali sporočil v oddelek za informiranje o pomembnejših dogajanjih, o delu družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov, društev in tako dalje.

V časopisu bo poseben prostor, kjer bomo objavljali prispevke. Prispevke, zanimive za širšo skupnost bo objavil tudi časopis Delavska enotnost.

O dopisnikih bo vodena evidenca, prav tako pa tudi o številu prispevkov iz posameznih delovnih sredin.

Akcija je stekla v začetku maja in bo trajala do konca letošnjega leta.

Nadejamo se, da bomo v letu 1981 lahko govorili o resničnem podružbljanju obveščanja v naši delovni organizaciji.

P. B.